

SOLIDARITY

ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ
ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΗ

Εγχειρίδιο

Copyright 2021

Arigatou International Geneva and SYNYPARXIS

Το εγχειρίδιο υποστηρίχθηκε, ώστε να δημοσιευθεί, από την πλατφόρμα του KAICIID “Network for Dialogue” μέσω σχεδίου μικρό- επιχορήγησης . Οι οπτικές, οι απόψεις, τα πορίσματα και τα συμπεράσματα ή οι συστάσεις που εκφράζονται στις μελέτες περίπτωσης είναι ακριβής αποτύπωση των συγγραφέων τους - Arigatou International και SYNYPARΞΙΣ.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
Εισαγωγή	3
Στόχοι	4
Περιεχόμενο αυτού του εγχειριδίου	5
Σε ποιους απευθύνεται αυτό το εγχειρίδιο;	5
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	6
ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ	6
ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	9
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ “ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ”	16
ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ “ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ”	19
Εκπαίδευση Ηθικών Αξιών: Μια Μετασχηματιστική Παιδαγωγική Προσέγγιση	19
Υποστήριξη της Ψυχικής Υγείας και της Ψυχοκοινωνικής Ευημερίας Των Παιδιών	26
Εμπλοκή της κοινότητας	32
Πρωτοβουλίες που καθοδηγούνται από παιδιά	35
Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών	37
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	42
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΦΟΡΕΙΣ ΧΑΡΑΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	43

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η δημιουργία του συγκεκριμένου εγχειριδίου δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη σημαντική συνεισφορά 192 συμμετεχόντων που συμμετείχαν στις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έργου Solidarity: Μία Ηθική Επιταγή για την Προώθηση του Ρόλου της Εκπαίδευσης στην Συμπερίληψη των Μεταναστών και των Προσφύγων στην Ευρώπη. Το ενδιαφέρον και το πάθος τους για τη μεταμόρφωση της εκπαίδευσης ώστε να υποστηρίζει πρόσφυγες, μετανάστες και κοινότητες υποδοχής, μαθαίνοντας να ζουν μαζί δεν ήταν μόνο μια έμπνευση για τη συγγραφή αυτού του εγχειριδίου αλλά επίσης πηγή γνώσης και πρακτικών εμπειριών.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες σε όλους ομιλητές και συντονιστές για τις ιδέες και την συνεισφορά τους κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών σεμιναρίων.

Ευχαριστούμε τους κ. Murtaza Qalandri (ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ), κα Δώρα Κατσαμώρη (European Wergeland Center), κα Malin Ljunggren Elisson (UNICEF, Περιφερειακό Γραφείο της Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας), κα Μαριλένα Πελονέρο (Scholas Occurrentes Network), κ. Joussuf Fane (Scholas Occurrentes Network), κα Αθανασία Κοτσιάτου (ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ), κα Neelam Fida (Islamic Relief Worldwide), κα Έφη Καλλού (ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ), κ. Karel Jungheim (Kerk in Actie), κ. Barry van Driel (International Association for Intercultural Education – IAIE), Δρ. Γκέλη Αρώνη (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ελλάδα), Δρ. Παναγιώτης Φούκας (Εκπαιδευτικός Δημόσιων Σχολείων, Ελλάδα) και κα Maria

Lucia Uribe, Διευθύντρια στην Arigatou International Geneva.

Εκτιμούμε την υποστήριξη των Δρ Aleksandra Djuric Milovanovic (KAICIID Dialogue Centre), κα Αθανασία Ράππη (ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ) και κα Laura Davison (Inter-agency Network for Education in Emergencies – INEE), οι οποίοι λειτούργησαν ως συντονιστές κατά τη διάρκεια αυτών των τριών διαδικτυακών σεμιναρίων.

Είμαστε ευγνώμονες για το Network 4 Dialogue (N4) του Κέντρου Διαλόγου KAICIID για την υποστήριξή τους και τη συν-χορηγία αυτού του έργου μέσω του προγράμματος N4D Microgrant. Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες στους Δρ. Aleksandra Djuric Milovanovic και κ. Johannes Langer για την υποστήριξή τους σε αυτή τη διαδικασία.

Τέλος, θα θέλαμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας στους συναδέλφους μας από την ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ και Arigatou International, των δύο συνεργαζόμενων οργανώσεων που υλοποίησαν το έργο: κ. Δέσποινα Γεωργιάδου και την κ. Danijela Popovic από την ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ και την κ. Maria Lucia Uribe, τον κ. Suchith Abeyewickreme, την κ. Reetta Delas Näsi, την κ. Emiko Naka, την κ. Vera Leal και την κ. Paula Ananias από την Arigatou International, για την ενεργό συμμετοχή τους στο έργο Solidarity και την ανάπτυξη αυτού του εγχειριδίου.

Ο αυξημένος αριθμός συγκρούσεων, η κλιματική αλλαγή και οι πολιτικές, οικονομικές και υγειονομικές κρίσεις έχουν οδηγήσει σε ανασφάλεια και δυσκολίες στη ζωή πολλών ανθρώπων, τα οποία με τη σειρά τους έχουν εντείνει τις προκλήσεις σε πολλές κοινωνίες και τον αριθμό των προσφύγων και μεταναστών. Ενώ η πανδημία του COVID-19 έχει προκαλέσει αλληλεγγύη μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικά θρησκευτικά και πολιτιστικά υπόβαθρα, έχει ταυτόχρονα επιδεινώσει τις εντάσεις μεταξύ μεταναστών και προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής στην Ευρώπη. Η ρητορική μίσους, ο στιγματισμός, η υποκίνηση για διακρίσεις και η ξενοφοβία έχουν αυξηθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας¹, βασισμένα σε μία προϋπάρχουσα και γενικευμένη κουλτούρα δυσπιστίας.

Οι εκπαιδευτικοί χώροι συχνά κληρονομούν τέτοιου είδους εντάσεις, και η πανδημία διέκοψε σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση στην εκπαίδευση, ειδικά για παιδιά μεταναστών και προσφύγων. Υπάρχει το ρίσκο ότι συγκεκριμένες ανάγκες για συμπεριληπτική εκπαίδευση μεταναστών, προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής παραγκωνίζονται. Χρειαζόμαστε μία επείγουσα και συνεχιζόμενη απόκριση για την υπεράσπιση του δικαιώματος των παιδιών για ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και την εξασφάλιση ότι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες δεν θα μείνουν πίσω.

Θετικός μετασχηματισμός στη σχέση μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής μπορεί να συμβεί όταν το αφήγημα και τα συνεχή στερεότυπα που περιβάλλουν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, εξαιτίας

1 Ευρωπαϊκό δίκτυο κατά του Ρατσισμού. (2020). Αποδεικτικά στοιχεία για τον αντίκτυπο του Covid-19 στις φυλετικοποιημένες κοινότητες αποκαλύπτουν την ανάγκη αντιμετώπιση των επίμονων ανισοτήτων και του ρατσισμού.

<https://www.enar-eu.org/Evidence-of-the-impact-of-Covid-19-on-racialised-communities-exposes-need-to>

ενός τρόπου σκέψης που βασίζεται στο έλλειμμα, αμφισβητούνται. Το σκεπτικό αυτό δείχνει τους μετανάστες και τους πρόσφυγες ως βάρος, σε αντίθεση με ανθρώπους που συνεισφέρουν στην ευημερία των κοινωνιών.

Μέσω μιας προσέγγισης που βασίζεται στο πλεονέκτημα και την συμπεριληπτικής εκπαίδευσης που εκτιμά τις διαφορές, οι κοινότητες υποδοχής μπορούν να αρχίσουν να εκτιμούν τις πολλές δεξιότητες, τα ταλέντα και την εξαιρετική ανθεκτικότητα που φέρουν τα παιδιά μεταναστών και προσφύγων και τους πολλούς τρόπους με τους οποίους τόσο κοινότητες υποδοχής όσο και μεταναστών και προσφύγων μπορούν να μάθουν ο ένας από τον άλλον και να χτίσουν γέφυρες εμπιστοσύνης, κατανόησης, σεβασμού και αλληλεγγύης μεταξύ τους.

Αυτό το εγχειρίδιο στοχεύει στη συμβολή της δημιουργίας μιας νέας αφήγησης για την ένταξη μέσω της εκπαίδευσης που απομακρύνεται από την αντίληψη μιας μονόδρομης σχέσης -όπου οι μετανάστες και οι πρόσφυγες πρέπει να ενσωματωθούν στην κοινότητα υποδοχής- στη δημιουργία μιας αμοιβαίας διαδικασίας μάθησης που αυξάνει τις δυνατότητες για αρμονική συμβίωση σε πλουραλιστικές κοινωνίες. Η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς παίζει καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.

Αυτό το εγχειρίδιο δημιουργήθηκε βασισμένο στους αναστοχασμούς και τις συστάσεις που συγκεντρώθηκαν σε μια σειρά τριών διαδικτυακών σεμιναρίων που

οργανώθηκαν το 2021 για εκπαιδευτικούς που εργάζονται με παιδιά σε όλη την Ευρώπη². Τα διαδικτυακά σεμινάρια είχαν ως στόχο τη δημιουργία διαλόγου και ευαισθητοποίησης και την ανάπτυξη ικανοτήτων στο μετασχηματιστικό ρόλο που μπορεί να παίξει η εκπαίδευση ώστε να μπορέσουν τα παιδιά από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής να μάθουν να ζουν μαζί με αλληλεγγύη. Ο απώτερος σκοπός ήταν να ενθαρρυνθούν τρόποι για την έναρξη μετασχηματιστικών αλλαγών σε αυτές τις σχέσεις μέσω της εκπαίδευσης και να συνηγορήσουν για συμπεριληπτικές εκπαιδευτικές πολιτικές, προγράμματα και πρακτικές που προωθούν την εκμάθηση της συμβίωσης στην Ευρώπη.

Στόχοι

- Να προκαλέσει αναστοχασμό πάνω στις δυναμικές και τις κύριες προκλήσεις που επηρεάζουν τις κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής στην Ευρώπη.
- Να δημιουργήσει επίγνωση σχετικά με τον μετασχηματιστικό ρόλο της εκπαίδευσης για την προώθηση της μάθησης του να ζούμε μαζί.
- Να επισημάνει συστάσεις για ψυχοκοινωνική υποστήριξη που απαιτούνται για τη διασφάλιση της κοινωνικής, συναισθηματικής και πνευματικής ευημερίας των

² Η σειρά διαδικτυακών σεμιναρίων πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο Solidarity: Μια Ηθική Επιταγή Για Την Προώθηση Του Ρόλου Της Εκπαίδευσης Στην Συμπερίληψη Των Μεταναστών Και Των Προσφύγων Στην Ευρώπη Το 2021, ως συνεργασία μεταξύ της Arigatou International και της ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ. Το έργο Solidarity συγχρηματοδοτήθηκε από τη συν-χορηγία του Δικτύου για το Διάλογο (N4D) και το Κέντρο Διαλόγου KAICIID.

παιδιών και τη δημιουργία ευνοϊκών μαθησιακών περιβαλλόντων.

- Να ενισχύσει τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν τη διαπολιτισμική και διαθρησκευτική μάθηση μέσω μετασχηματιστικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων που προάγουν την ευημερία των παιδιών, τον κοινωνικό μετασχηματισμό και την ικανότητα να μάθουν να ζουν μαζί.
- Να επισημάνει συστάσεις για εκπαιδευτικούς, σχολεία, οργανώσεις που εργάζονται με μετανάστες και πρόσφυγες και άτομα υπεύθυνα για χάραξη πολιτικής.

Περιεχόμενο αυτού του εγχειριδίου

Το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει τις σχέσεις και τη δυναμική μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών και προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής στην Ευρώπη, καθώς και τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες για την προώθηση εκπαιδευτικών πρακτικών χωρίς αποκλεισμούς.

Το δεύτερο κεφάλαιο συζητά τον κρίσιμο ρόλο της εκπαίδευσης στην προώθηση της εκμάθησης του ζούμε μαζί μεταξύ των μεταναστών, των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής. Διερευνά ένα πλαίσιο για την εκπαίδευση που αποτελείται από πέντε στοιχεία: εκπαίδευση ηθικών αξιών ως μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη των παιδιών, προσέγγιση ολόκληρου του σχολείου και της κοινότητας, πρωτοβουλίες που καθοδηγούνται από παιδιά και εκπαίδευση εκπαιδευτικών τόσο σε τυπικό όσο και σε μη-τυπικό πλαίσιο.

Τα κεφάλαια τρία και τέσσερα υπογραμμίζουν τις πρακτικές συνέπειες

της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς για τους εκπαιδευτικούς από εκπαιδευτικά ιδρύματα, τόσο τυπικής όσο και μη τυπικής εκπαίδευσης καθώς και από υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Σε ποιους απευθύνεται αυτό το εγχειρίδιο;

- Σε εκπαιδευτικούς σε τυπικά και μη τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα που εργάζονται με μετανάστες και πρόσφυγες.
- Σε υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που θα ήθελαν να μάθουν για επιτυχημένες πρακτικές και τους καλύτερους τρόπους αντιμετώπισης ζητημάτων ένταξης μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής μέσω της εκπαίδευσης.
- Σε όλους όσους ενδιαφέρονται να βρουν τρόπους για να υποστηρίξουν την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς είτε μέσω έρευνας, συνηγορίας είτε μέσω άτυπων προγραμμάτων.

Δυναμικές και σχέσεις

Κοινωνικοπολιτική πόλωση· ο φόβος των αρνητικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών επιπτώσεων· και οι αμφισβητούμενες αφηγήσεις γύρω από τη μετανάστευση μπορούν να κάνουν τις σχέσεις μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής δύσκολες. Αυτές οι δυναμικές έχουν αντίκτυπο στο πώς διαμορφώνονται οι μελλοντικές σχέσεις μεταξύ αυτών των κοινοτήτων και μπορούν να εμβαθύνουν περαιτέρω τις εντάσεις της κοινότητας.

Παρατηρείται ότι ακόμη και όταν υπάρχει αργό μοτίβο μετανάστευσης, και ενώ ορισμένοι μετανάστες και πρόσφυγες αναπτύσσουν θετικές και πιο ανοιχτές

σχέσεις με την τοπική κοινότητα, κατά καιρούς άλλοι αντιδρούν στην περιθωριοποίησή τους απομονώνοντας αργά τον εαυτό τους³. Ομοίως, στην κοινότητα υποδοχής, θα υπάρχουν μέλη που είναι πρόθυμα να υποδεχτούν μετανάστες και πρόσφυγες και να χτίσουν αμοιβαίες υποστηρικτικές σχέσεις μαζί τους, καθώς και άλλα μέλη που απομονώνονται από αυτές τις κοινότητες.

Η συμπερίληψη των μεταναστών και των προσφύγων σε μια νέα χώρα και κοινότητα πρέπει να είναι μια καλά διαχειριζόμενη διαδικασία με στόχο τη δημιουργία θετικών εμπειριών για όλους τους εμπλεκόμενους με επίκεντρο την κοινωνική συνοχή, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την ενίσχυση των

3 Paolillo, R., & Jager, W. (2020). Simulating Acculturation Dynamics Between Migrants and Locals in Relation to Network Formation. *Social Science Computer Review*, 38(4), 365–386. <https://doi.org/10.1177/0894439318821678>

ικανοτήτων των διαφορετικών κοινοτήτων να μάθουν να ζουν μαζί. Μια πτυχή μιας τέτοιας προσέγγισης είναι να δημιουργήσει αυξημένες ευκαιρίες για αλληλεπιδράσεις μεταξύ

των διαφορετικών κοινοτήτων και η άλλη είναι να εργαστεί για να καταστούν αυτές οι αλληλεπιδράσεις, θετικές εμπειρίες βασισμένες στον διάλογο και τον αμοιβαίο σεβασμό⁴.

Όταν δεν υπάρχει καλή διαχείριση, οι τεταμένες σχέσεις συνεχίζουν να τροφοδοτούν τις αφηγήσεις του αποκλεισμού και του φόβου του άλλου, αυξάνοντας την απομόνωση και τον κατακερματισμό των κοινωνιών. Το κοινωνικό στίγμα κατά ομάδων της

κοινωνίας αναπτύσσεται συχνά από γενικευμένες αρνητικές αντιλήψεις του άλλου και επιδεινώνεται από την παραπληροφόρηση, τις ψεύτικες ειδήσεις και την πολιτικοποίηση των ζητημάτων των μεταναστών και προσφύγων. Με τον καιρό, αυτές οι αντιλήψεις ανακυκλώνονται και μετατρέπονται σε αρνητικά στερεότυπα, διακρίσεις και προκαταλήψεις μεταξύ των κοινοτήτων και έχουν αντίκτυπο στο αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ τους. Το κοινωνικό στίγμα μπορεί να οδηγήσει μετανάστες και πρόσφυγες να απομονωθούν για να αποφύγουν τις διακρίσεις, να τους εμποδίσει να ζητήσουν βοήθεια όταν χρειάζεται και να τους αποθαρρύνει από την ενεργό συμμετοχή

4 Orton, A. (2012). Building Migrants' Belonging Through Positive Interactions: A Guide for Policy-Makers and Practitioners. Connecting Recognition, Participation and Empowerment to Improve Social Cohesion. Council of Europe.

<https://www.coe.int/t/democracy/migration/Source/migration/EnglishMigrantBelongingWeb.pdf>

στην κοινωνία και την αλληλεπίδραση με άλλες ομάδες.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι μετανάστες επηρεάζονται δυσανάλογα από δυσμενή αποτελέσματα όσον αφορά την εκπαίδευση, την απασχόληση και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες όπως η υγειονομική περίθαλψη και η αξιοπρεπής στέγαση⁵, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούν στην περιθωριοποίηση και την απογοήτευσή τους. Τα παιδιά και οι νέοι αποτελούν

τη συντριπτική πλειοψηφία των προσφύγων σε όλο τον κόσμο και, ως εκ τούτου, η προσοχή στις κοινωνικές, συναίσθηματικές και εκπαιδευτικές ανάγκες τους είναι ζωτικής σημασίας για την ένταξή τους στις κοινότητες υποδοχής.

Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον πόλωσης και δυσπιστίας μπορεί να δυσκολευτούν να μάθουν να ζουν μαζί χωρίς φόβο, διακρίσεις και προκαταλήψεις. Τέτοια περιβάλλοντα μπορούν επίσης να δημιουργήσουν αρνητικές σχολικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες που μπορούν να έχουν επιπτώσεις μεταξύ γενεών. Η διαμόρφωση της προσωπικής και κοινωνικής ταυτότητας των παιδιών μπορεί να επηρεαστεί με αρνητικούς τρόπους, επηρεάζοντας την αίσθηση του ανήκειν, την επίγνωση της διασυνδεσιμότητας με τους άλλους, την αίσθηση του σκοπού και του νοήματος στη ζωή τους. Εάν αφεθεί χωρίς αντιμετώπιση, αυτό μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη ακραίων και βίαιων ιδεολογιών, ρητορικής μίσους, διακρίσεων και ξενοφοβίας.

Οι ιστορικές και τρέχουσες αφηγήσεις γύρω από την αποικιοκρατία, τη δουλεία,

τη φυλή, τη θρησκεία, το φύλο, τις συγκρούσεις, τον βίαιο εξτρεισμό και τη γεωπολιτική μπορούν να προκαλέσουν επιπλέον επιπτώσεις στις σχέσεις μεταξύ μεταναστευτικών, προσφυγικών κοινοτήτων και κοινοτήτων υποδοχής. Η αποικιακή κληρονομιά και οι αφηγήσεις γύρω από την αποικιοκρατία συμβάλλουν στον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και οι κοινότητες υποδοχής αντιλαμβάνονται η μία την άλλη και τη δυναμική των σχέσεων τους. Η αντιμετώπιση του παρελθόντος και η αναγνώριση του αντίκτυπου που είχε η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία στην ανάπτυξη πρώην αποικιών είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση μεταναστευτικών πολιτικών που αμφισβητούν τις προσεγγίσεις αφομοίωσης και που υποστηρίζουν την ένταξη μεταναστών και προσφύγων και την προστασία και επιβεβαίωση των δικαιωμάτων τους στην κοινότητα υποδοχής.

Οι αφηγήσεις που σχετίζονται με το φύλο συνιστούν επίσης μια σημαντική πτυχή της ένταξης μεταξύ των κοινοτήτων, που αφορά ιδιαίτερα τον ρόλο των γυναικών και τα πρότυπα και τις σχέσεις φύλου. Οι έμφυλες πολιτιστικές πρακτικές, όπως ο γάμος σε πρώιμο στάδιο, ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων ή ακόμη και τα στυλ ντυσίματος μπορούν να συμβάλουν σε αυτές τις εντάσεις και να οδηγήσουν σε δυσπιστία μεταξύ των κοινοτήτων.

Μια συνολική προσέγγιση για τον μετασχηματισμό των σχέσεων μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής είναι σημαντική όταν εξετάζονται, τόσο βραχυπρόθεσμες όσο και μακροπρόθεσμες ανάγκες. Η

5 Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). EU Youth Report 2015. https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/youth-report-2015_en.pdf

αντιμετώπιση ορισμένων από αυτές τις δυναμικές απαιτεί αλλαγή πολιτικών και δημιουργία θετικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ κοινοτήτων που θα τους επιτρέψουν να δημιουργήσουν δίκτυα αλληλοϋποστηρικτικής σχέσης μεταξύ τους, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση ενσυναίσθησης, αλληλοσεβασμού και διαλόγου μεταξύ διαφορετικών ατόμων και ομάδων⁶.

Η εκπαίδευση, που λαμβάνει υπόψη αυτές τις δυναμικές και ανάγκες μπορεί να υποστηρίξει τη δημιουργία νέων αφηγήσεων που προάγουν την ένταξη, την ηθική ευθύνη μεταξύ τους και την αλληλεγγύη. Η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο ως κοινωνικός ισοσταθμιστής

αλλά και ως μετασχηματιστική δύναμη για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής.

Παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Η εκπαίδευση των παιδιών μεταναστών και προσφύγων αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη, προκλήσεις που εμποδίζουν τα εσωτερικά κίνητρα του παιδιού να μάθει και να συνεργαστεί με άλλους, διακινδυνεύοντας τελικά να μείνουν πίσω τα παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες στην εκπαίδευση. Στην Ευρώπη, οι μαθητές μετανάστες και πρόσφυγες έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο και να μείνουν εκτός εκπαίδευσης ή απασχόλησης⁷. Μελέτες δείχνουν ότι πολλά παιδιά πρόσφυγες

⁶ Orton, 2012.

⁷ Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2019). Η Ήπια Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η UNICEF και ο ΔΟΜ προτρέπουν τα Ευρωπαϊκά κράτη να ενισχύσουν την εκπαίδευση για παιδιά προσφύγων και μεταναστών. UNHCR. https://data2.unhcr.org/en/documents/download/71202?utm_source=&utm_medium=email&utm_content=https%3a%2f%2fdata2.unhcr.org%2fen%2fdocuments%2fdownload%2f71202&utm_campaign=#_ga=2.99623645.2126681674.1628170714-1491265362.1628170714

“Μερικοί άνθρωποι χαίρονταν να μάθουν για τον πολιτισμό μου, αλλά μερικοί δεν χαίρονταν να ακούνε για αυτόν - μερικοί με κοροϊδεύαν. Δεν ήμουν πραγματικά γενναίος εκείνη την εποχή για να μην ντρέπομαι για τον πολιτισμό μου”

— Murtaza, Διερμηνέας/Πολιτισμικός Διαμεσολαβητής από το Αφγανιστάν που ζει στην Ελλάδα

είναι θύματα διακρίσεων και ποικίλων μορφών εκφοβισμού στα σχολεία των χωρών υποδοχής, όπως πειράγματα, κοινωνικός αποκλεισμός, σωματική βία, άδικη μεταχείριση, φυλετικές προσβολές και διανοητική υποτίμηση⁸. Μολονότι η πανδημία του COVID-19 επιδείνωσε πολλές από αυτές τις προϋπάρχουσες προκλήσεις, έδειξε επίσης τον κρίσιμο ρόλο που έχουν οι εκπαιδευτικές πολιτικές και προγράμματα στην αντιμετώπισή τους.

Η πολιτική ρητορική σε κάθε χώρα επηρεάζει τις αντιλήψεις που έχει η τοπική κοινότητα απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Οι κρατικές πολιτικές στην Ευρώπη μπορεί, μερικές φορές, να είναι αντιφατικές με τις Ευρωπαϊκές αξίες και πνεύμα. Η αλληλεγγύη, η πολυπολιτισμικότητα και η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι βασικές αξίες που δεν εφαρμόζονται πάντα στην πράξη. Αυτές οι αξίες είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία περιβαλλόντων πραγματικά χωρίς αποκλεισμούς για αλληλεπίδραση, αμοιβαία μάθηση και κοινωνική συνοχή.

Το 2030 η Ατζέντα για Βιώσιμη Ανάπτυξη (Agenda for Sustainable Development)⁹ και το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες¹⁰ παρέχουν σημαντικά πλαίσια μέσω των οποίων τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύονται να προωθήσουν ευκαιρίες αποκλειστικής και ισότιμης μάθησης για όλους, να βελτιώσουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων και να μοιραστούν την ευθύνη για τη βελτίωση την κατάσταση των προσφύγων σε όλο τον κόσμο.

Η πρόσβαση στην ποιοτική εκπαίδευση είναι ζωτικής σημασίας για την αυτάρκεια των προσφύγων. Είναι επίσης κεντρική, για την ανάπτυξη των κοινοτήτων που τους υποδέχτηκαν, και για την ευημερία των χωρών τους, όταν δημιουργηθούν συνθήκες που τους επιτρέπουν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους¹¹.

Διάφορες προκλήσεις παραμένουν στις προσπάθειες για την προώθηση της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης. Παρόλο που οι κυβερνήσεις έχουν αναλάβει δεσμεύσεις μέσω

8 Cerna, L. (2019). Refugee Education: Integration Models and Practices in OECD Countries. OECD Publishing. p. 26.

9 Ηνωμένα Έθνη. (n.d.). Λάβετε μέτρα για τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης. Ηνωμένα Έθνη.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

10 Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (n.d.). Το παγκόσμιο σύμφωνο για τους πρόσφυγες. UNHCR.

<https://www.unhcr.org/the-global-compact-on-refugees.html>

11 Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2019). Global Refugee Forum Fact Sheet. UNHCR

<https://globalcompactrefugees.org/sites/default/files/2020-05/GRF%20Fact%20Sheet%20-%20Education.pdf>

της επικύρωσης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹² και μέσω των εθνικών πολιτικών για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλους, πολλές δεν είναι πάντα έτοιμες να λάβουν και να αναπτύξουν συστήματα εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. Η διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση απαιτεί από τα κράτη να λάβουν μέτρα για την ένταξη παιδιών μεταναστών και προσφύγων στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα χωρίς διακρίσεις. Απαιτεί επίσης από τους εκπαιδευτικούς και τα σχολεία να έχουν την ικανότητα και την υποστήριξη για να παρέχουν ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς. Συχνά, πολλά σχολεία στερούνται χρηματοδότησης και υποδομής και οι εκπαιδευτικοί ενδέχεται να έχουν περιορισμένες γνώσεις και ικανότητες για την παροχή εκπαίδευσης που συμβάλλει στην προώθηση της ένταξης των παιδιών μεταναστών και προσφύγων.

Οι παρακάτω είναι μερικές από τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που έχουν εντοπιστεί σε επίπεδο διακυβέρνησης και πολιτικής, καθώς επίσης και σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και για τους εκπαιδευτικούς να προωθήσουν μια κουλτούρα ένταξης μέσω της εκπαίδευσης.

12 Άρθρο 29 - Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού .Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί (...) γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του. δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους του λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ:

- Δεν υπάρχουν επαρκείς πολιτικές που να εγγυώνται την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την παροχή εκπαίδευσης που περιλαμβάνει τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.
- Υπάρχουν μεγάλα χρονικά διαστήματα αναμονής στα κέντρα προ-υποδοχής, τα οποία συχνά οδηγούν σε διαταραχές στην εκπαίδευση των παιδιών.
- Ο μη-ενταξιακός αστικός σχεδιασμός οδηγεί στο σχηματισμό περιοχών που κατοικούνται μόνο από μετανάστες και πρόσφυγες που διαχωρίζονται από την κοινότητα υποδοχής.
- Το περιβάλλον διαβίωσης μεταναστών και προσφύγων, σε μικρά και πολυπληθή διαμερίσματα, είναι συχνά αντιπαραγωγικά για τη σχολική εργασία και τη μάθηση.
- Αφού λάβουν καθεστώς μονιμότητας, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μεταφέρονται συνήθως σε άλλη τοποθεσία, με αποτέλεσμα τη διαταραχή της φοίτησης στο σχολείο και στις υπάρχουσες σχέσεις.
- Η τοποθέτηση παιδιών μεταναστών και προσφύγων σε σχολεία με χαμηλή απόδοση και σε μη-μεικτές ομάδες κινδυνεύει να τα καθυστερήσει περισσότερο στη σχολική επίδοση και τη δημιουργία σχέσεων με τα παιδιά της κοινότητας υποδοχής.

- Η έλλειψη χώρων για διαπολιτισμικές συναντήσεις εμποδίζει τη δημιουργία συνδέσεων μεταξύ διαφορετικών ομάδων.
- Δεν δίνεται αρκετή προσοχή στην ολιστική ευημερία των παιδιών μεταναστών, προσφύγων και της κοινότητας υποδοχής.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ:

- Εύρεση τρόπων για τη στήριξη της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινωνικών λειτουργιών και των εκπαιδευτικών, που ενδέχεται να έχουν βαθύ αντίκτυπο στην προώθηση της συμβίωσης μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής.
- Ενίσχυση της συνεργασίας και της αναζήτησης υποστήριξης από την κοινωνία των πολιτών και οργανισμών που συνδέονται με την πίστη.
- Ενθάρρυνση της ευαισθητοποίησης και της επικοινωνίας σε κυβερνητικά επίπεδα που συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του πλαισίου και των προκλήσεων των μεταναστών και των προσφύγων και τη σημασία της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και των προκαταλήψεων, καθώς και την προώθηση της εκμάθησης της συμβίωσης.
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της άτυπης και της τυπικής εκπαίδευσης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ:

- Οι κυρίαρχες σχολικές πρακτικές και προγράμματα σπουδών βασίζονται συχνά στις αξίες, τα πρότυπα και τις εμπειρίες του ντόπιου πληθυσμού, οδηγώντας στο σχηματισμό ανεπαίσθητων προκαταλήψεων που αξιοδοτούν την κουλτούρα της πλειοψηφίας, δίνοντας λιγότερη σημασία στους πολιτισμούς των μεταναστών και των προσφύγων.
- Η πίστη και οι πεποιθήσεις, οι οποίες αποτελούν σημαντικές πτυχές του σχηματισμού ταυτότητας για πολλά παιδιά μεταναστών και προσφύγων συχνά αγνοούνται στη διαπολιτισμική εκπαίδευση.
- Η κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, όπως η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης προς εκείνους που είναι διαφορετικοί, συχνά παραλείπεται από τις τρέχουσες εκπαιδευτικές πρακτικές.
- Η έλλειψη γλωσσικών δεξιοτήτων τείνει να αφήσει τα παιδιά μεταναστών και προσφύγων πίσω στην εκπαίδευση από την αρχή, επηρεάζοντας τα εσωτερικά τους κίνητρα για μάθηση και τις σχολικές τους επιδόσεις.
- Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες συχνά στερούνται πρόσβασης σε ψηφιακά εργαλεία και διαδικτυακή εκπαίδευση, γεγονός που επιδεινώθηκε από την πανδημία του COVID-19.

- Πολλά παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες έχουν υποστεί τραυματικές εμπειρίες, που επηρεάζουν την ολιστική τους ευημερία, την ικανότητά τους να συνεργάζονται με νέους ανθρώπους και τις σχολικές τους επιδόσεις.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ:

- Εύρεση καινοτόμων τρόπων για την παροχή πρόσθετης υποστήριξης στα παιδιά μεταναστών και προσφύγων για να μάθουν τη νέα γλώσσα, π.χ. μάθηση μέσω συνομηλίκων.
- Συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και οργανώσεις που συνδέονται με την πίστη για να προσφέρουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε παιδιά που έχουν υποστεί τραύματα, καλύπτοντας ολιστικά τις ανάγκες τους.
- Συμμετοχή θρησκευτικών ηγετών ως πολιτισμικών διαμεσολαβητών για να προωθήσουν την αλλαγή απόψεων και να φέρουν πιο κοντά τις κοινότητες.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων καθοδήγησης και συστημάτων υποστήριξης ομότιμων για τους εκπαιδευτικούς ώστε να μοιράζονται εμπειρίες και προσεγγίσεις και να ενισχύουν τις ικανότητες τους για την ενσωμάτωση συμπεριληπτικών πρακτικών στις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ:

- Υπάρχει έλλειψη κινήτρων, η οποία ενισχύεται από ανεπαρκή χρηματική αποζημίωση, αδύναμη δομή στήριξης και υψηλό φόρτο εργασίας.
- Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν τεράστιες προσδοκίες, απαιτήσεις και πίεση για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και την προσαρμογή στις αλλαγές.
- Οι εκπαιδευτικοί είναι επιρρεπείς σε ανεπαίσθητες προκαταλήψεις που προέρχονται από μεγαλύτερα πολιτισμικά στερεότυπα του “άλλου”.
- Υπάρχει περιορισμένη επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε παιδαγωγικά εργαλεία, δεξιότητες και ικανότητες για την πολυπολιτισμικότητα και την πολυμορφία, και ανεπαρκή βασική πληροφόρηση σχετικά με το πλαίσιο και τις συνθήκες ζωής των προσφύγων και των μεταναστών.
- Μόνο ένας περιορισμένος αριθμός εκπαιδευτικών προέρχονται από μετανάστες ή πρόσφυγες.
- Οι εκπαιδευτικοί έχουν έλλειψη χρόνου και πόρων για να παρακολουθήσουν επιμορφώσεις ή να οργανώσουν δραστηριότητες μετά το επίσημο ωράριο εργασίας.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ:

- Υποστήριξη των παιδιών για να αισθάνονται άνετα στην τάξη· προαγωγή της πολυπολιτισμικότητας και της εκτίμησης διαφορετικών πολιτισμών, θρησκευτικών και πνευματικών πεποιθήσεων και παραδόσεων μέσω ιστοριών, τεχνών και θεάτρου· ενθάρρυνση χρήσης μητρικών γλωσσών· και χρήση μεθόδων συμμετοχικής μάθησης για την προώθηση του διαλόγου στην τάξη.
- Προώθηση και δημιουργία ευκαιριών για νέες προοπτικές και συνδέσεις μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και της κοινότητας υποδοχής μέσω της οργάνωσης δραστηριοτήτων που τους εμπλέκουν.
- Αποδοχή της διαφορετικότητας στην τάξη, ενθάρρυνση των ανταλλαγών εμπειριών και καλλιέργεια της αίσθησης του ανήκειν στα παιδιά μεταναστών και προσφύγων μέσω διαπολιτισμικής μάθησης και δραστηριοτήτων όπως φεστιβάλ με αθλήματα, παραδοσιακές κουζίνες, χορούς κλπ.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών δικτύων για υποστήριξη μεταξύ ομοτίμων και αυτόνομη μάθηση μέσω μιας κοινότητας πρακτικής.

“Ως πρόσφυγας και μετανάστης, πρέπει να είστε προετοιμασμένοι να αποδεχτείτε τις παραδόσεις της χώρας υποδοχής, τη γλώσσα της, τους τρόπους ζωής και να προσπαθήσετε να κάνετε φίλους. Αυτό με βοήθησε να αισθανθώ ότι ανήκω στη χώρα και με παρακίνησε να μάθω την τοπική γλώσσα ”

- Murtaza, Διερμηνέας/Πολιτισμικός Διαμεσολαβητής από το Αφγανιστάν που ζει στην Ελλάδα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

1. Είναι η διαδικασία της εγκατάλειψης της πολιτισμικής ταυτότητας κάποιου και της ένταξης του στον κυρίαρχο πολιτισμό κάτι που πρέπει να συμβεί; Μπορεί να υπάρξει ένας εναλλακτικός τρόπος να μάθουμε να ζούμε μαζί και να εκτιμάμε τις διαφορές του άλλου; Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των προσεγγίσεων για ένταξη και συμπερίληψη;
 2. Ποιες προκλήσεις μπορείτε να δείτε στο δικό σας πλαίσιο που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην προώθηση της συμβίωσης μεταξύ των μεταναστών, των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής;
 3. Ποιες λύσεις μπορείτε να σκεφτείτε; Τι πιστεύετε ότι είναι σημαντικό για την αποτελεσματική αντιμετώπιση ορισμένων από αυτές τις προκλήσεις; Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής να βοηθήσουν να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις;
 4. Τι γίνεται με την κοινότητα, τους τοπικούς θρησκευτικούς ηγέτες και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών; Τι μπορούν να κάνουν για να προωθήσουν θετικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινοτήτων;
-

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ

Η εκπαίδευση δεν είναι ουδέτερη. Μπορεί είτε να προωθήσει την κοινωνική συνοχή και τους θετικούς μετασχηματισμούς είτε να επιδεινώσει τις ανισότητες, να ενισχύσει τις αρνητικές αντιλήψεις για τον “άλλο” και να δημιουργήσει τα θεμέλια για τη βία και τον διχασμό στις κοινωνίες. Η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των στερεοτύπων και του φόβου του “άλλου”, δημιουργώντας χώρους για μάθηση ΜΑΖΙ με τους άλλους και όχι μόνο ΓΙΑ τους άλλους και αναπτύσσοντας θετικές σχέσεις μεταξύ των παιδιών. Η εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να ενδυναμώσει τα παιδιά από διαφορετικά υπόβαθρα να συνεργαστούν για την επίτευξη κοινών στόχων και να προωθήσουν τη συμβίωση των κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής στην Ευρώπη.

Παιδιά μεταναστών και προσφύγων φτάνουν στις χώρες υποδοχής ξεριζωμένα από αυτό

που τους έδινε μια αίσθηση κανονικότητας. Συχνά είναι θύματα βίας και διακατέχονται από άγχος και αγωνία. Μερικές από τις πιο σημαντικές πτυχές για να μπορέσουν αυτά τα παιδιά να ευδοκιμήσουν και να ενισχυθεί η ευημερία τους σχετίζονται όχι μόνο με τη σωματική τους ανάγκη για ασφάλεια αλλά και με τις κοινωνικές, συναισθηματικές και πνευματικές τους ανάγκες. Αυτές περιλαμβάνουν την ανάγκη να αναπτυχθεί μια αίσθηση του ανήκειν, του συναισθήματος πως συνδέεται με τους άλλους, καθώς και να αναπτυχθεί μια αίσθηση του εαυτού σε σχέση με την εθνικότητα, τη θρησκεία και την οικογένειά του. Περιλαμβάνει επίσης την ανάγκη να μάθουν να αντιμετωπίζουν τον χωρισμό, την απώλεια και το τραύμα που προκαλούνται από τα ταξίδια που έχουν περάσει και την ανάγκη να αισθανθούν ασφαλείς, ευπρόσδεκτοι και αποδεκτοί και ότι, παρά τις πολλές προκλήσεις, υπάρχει νόημα και σκοπός στις ζωές τους.

“Ήρθα στην Ιταλία πριν από πέντε χρόνια από το Μάλι σε ένα πολύ δύσκολο ταξίδι, χωρίς να γνωρίζω ιταλικά ή αγγλικά, μόνο γαλλικά. Το σχολείο μου έδωσε χώρους για να μάθω την τοπική γλώσσα μέσα από φιλίες και projects όπου είχα την ευκαιρία να συμμετάσχω.”

- Joussuf, πρόσφυγας από το Μάλι που ζει στην Ιταλία

Η χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτική εκπαίδευση για μετανάστες, πρόσφυγες και κοινότητες υποδοχής δημιουργεί ευκαιρίες στην τάξη να μάθουν για τον πολιτισμικό πλούτο που φέρνει κάθε μαθητής και να αναγνωρίζουν τις διαφορές ως δυνατά και όχι ως αδύνατα σημεία. Τα σχολεία πρέπει να είναι χώροι όπου οι μαθητές μπορούν να αισθάνονται ότι εκτιμώνται για το ποιοι είναι και όπου δεν χρειάζεται να κρύβουν την ταυτότητά τους για να γίνουν αποδεκτοί.

Η χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση που προάγει την εκμάθηση της συμβίωσης πρέπει να υπερβαίνει την υποστήριξη της ενσωμάτωσης, καθώς η περιορισμένη αυτή προσέγγιση υποθέτει ότι μόνο οι κοινότητες μεταναστών και προσφύγων πρέπει να αλλάξουν ώστε να ταιριάξουν στην κοινότητα υποδοχής. Απαιτείται μια πιο αμοιβαία προσέγγιση της συμπερίληψης.

Τα σχολεία έχουν σημαντικό ρόλο ως ασφαλείς χώροι όπου τα παιδιά μαθαίνουν και αλληλεπιδρούν, έρχονται σε επαφή και δημιουργούν συνδέσεις μεταξύ παιδιών

και γονέων από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον, η σύνδεσή του με την κοινότητα και οι ευκαιρίες που δημιουργούνται στις τάξεις και άλλους χώρους μάθησης μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη φιλιών και αλληλεγγύης μεταξύ τους, συμβάλλοντας στην αίσθηση του ανήκειν, του νοήματος και του σκοπού στα παιδιά.

Οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται στο επίκεντρο της προώθησης της συμβίωσης όλων των παιδιών στα σχολεία, παίζοντας σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος για διάλογο και ανταλλαγή. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προωθήσουν την ένταξη στην τάξη ενθαρρύνοντας αλληλεπιδράσεις και αναστοχασμούς, αμφισβητώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις και δημιουργώντας ευκαιρίες στα παιδιά να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων στις κοινότητές τους.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ARIGATOU INTERNATIONAL

Το «Μαθαίνοντας να Ζούμε Μαζί: Ένα Διαπολιτισμικό και Διαθρησκευτικό Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση Ηθικών Αξιών» (2008) υλοποιήθηκε με μαθητές στην Αθήνα, Ελλάδα από το 2011 έως το 2016. Τα παιδιά που συμμετείχαν στο πρόγραμμα προέρχονταν από 13 χώρες και διαφορετικά πολιτισμικά και θρησκευτικά υπόβαθρα. Οι εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν να χρησιμοποιούν μια μεταμορφωτική παιδαγωγική, προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τα πλαίσια των παιδιών, που υποστηρίζει τον διάλογο και τη συνεργατική μάθηση.

Το πρόγραμμα προσαρμόστηκε ώστε να χρησιμοποιείται στο πλαίσιο ομαδοσυνεργατικών αθλημάτων και παιχνιδιών, εστιάζοντας στη συμπερίληψη. Βοήθησε στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και ενδυνάμωσης των παιδιών και προώθησε την αμοιβαία κατανόηση και σεβασμό αμφισβητώντας τα στερεότυπα φύλου, πολιτισμού και θρησκείας. Η αξιολόγηση κατέδειξε σημαντική βελτίωση στις σχέσεις των παιδιών με τους άλλους, μείωση του αριθμού των περιστατικών εκφοβισμού και ισχυρότερη κοινωνική συνοχή τόσο στην τάξη όσο και στην αυλή του σχολείου. Τα παιδιά εξέφρασαν: «Μας αρέσει το πώς είναι εδώ, στο σχολείο, και ευχόμασταν να είναι το ίδιο και έξω».

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα Learning to Live Together, ανατρέξτε στη διεύθυνση <https://ethicseducationforchildren.org/en/what-we-do/learning-to-live-together>

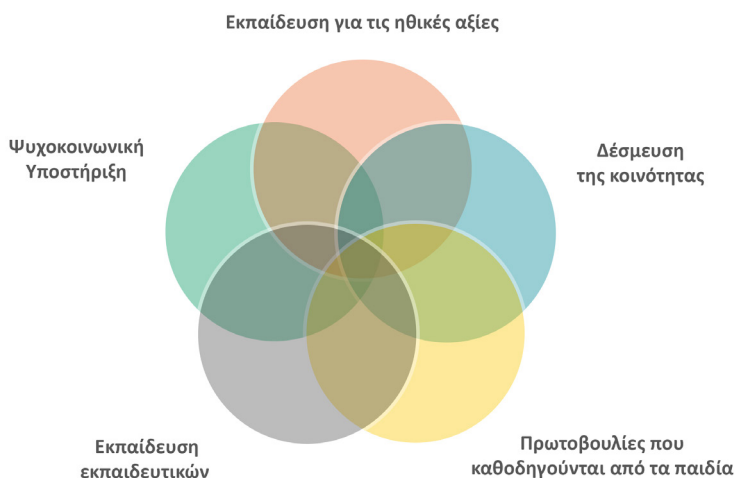
Πλαίσιο για την Εκπαίδευση για την Προώθηση να μάθουμε να Ζούμε Μαζί

Το ακόλουθο πλαίσιο για την εκπαίδευση, που προάγει την μάθηση της συμβίωσης μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής προτείνει ένα μοντέλο για την ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών ένταξης και τη δημιουργία των θεμελίων και των συνθηκών για περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς. Το πλαίσιο περιλαμβάνει πέντε στοιχεία που αλληλοενισχύονται και ταυτόχρονα μπορούν να εφαρμοστούν ανεξάρτητα, συμβάλλοντας στη δημιουργία των θεμελίων.

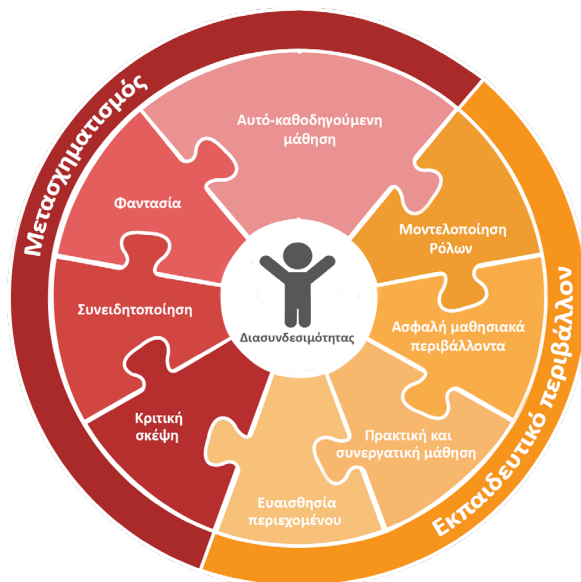
Εκπαίδευση Ηθικών Αξιών: Μια Μετασχηματιστική Παιδαγωγική Προσέγγιση

Η εκπαίδευση πρέπει να ανταποκρίνεται Η εκπαίδευση πρέπει να ανταποκρίνεται στις ηθικές απαιτήσεις των κοινωνιών και να προωθεί στα παιδιά την επίγνωση της ηθικής διάστασης των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων μας με τους άλλους. Αυτή η ηθική απαίτηση μας οδηγεί να ανταποκριθούμε στις καταστάσεις που επηρεάζουν τους άλλους, όχι λόγω συμπάθειας, αλλά λόγω του απλού γεγονότος ότι κρατάμε τη ζωή των άλλων στα χέρια μας και είμαστε όλοι διασυνδεδεμένοι.

Η εκπαίδευση σχετικά με την ηθική προάγει κοινές αξίες, κριτική σκέψη και συνεργασία μεταξύ παιδιών με διαφορετικό υπόβαθρο. Παρέχει χώρους

Εικόνα: Ένα πλαίσιο για την εκπαίδευση που προωθεί την εκμάθηση της συμβίωσης μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής

Εικόνα : Τα στοιχεία της Μετασχηματιστικής Παιδαγωγικής Προσέγγισης στην Εκπαίδευση Ηθικών Αξιών – Arigatou International (2016)

για την καλλιέργεια της διασύνδεσης μεταξύ θρησκευτικών, εθνοτικών και πολιτισμικών διαιρέσεων, δημιουργώντας χώρους για διάλογο, αμφισβητώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις και προχωρώντας από το φόβο του “άλλου” προς την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία¹³.

Οι μελέτες πεδίου υποδεικνύουν ότι υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ της σχολικής επιτυχίας των παιδιών και της εκπαίδευσης που βασίζεται σε αξίες, η οποία καλλιεργεί τις ικανότητες στα παιδιά να μάθουν να ζουν μαζί¹⁴.

Η εκπαίδευση σχετικά με τις ηθικές αξίες ενισχύει την ικανότητα των παιδιών να

αναπτύσσουν ατομικές και συλλογικές ευθύνες, να καλλιεργούν την ενσυναίσθηση και να αναπτύσσουν σχέσεις σεβασμού με τους άλλους. Τους ενδυναμώνει ώστε να μάθουν να λαμβάνουν ηθικές αποφάσεις και τους εξοπλίζει ώστε να είναι ικανοί να δουλεύουν εποικοδομητικά με τις διαφορές τους και να συνεργάζονται προς ένα κοινό καλό.

Η εκπαίδευση ηθικών αξιών, μέσω της μετασχηματιστικής παιδαγωγικής προσέγγισης, βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν μαθησιακές ευκαιρίες και πρακτικές που επιτρέπουν ηθικούς προβληματισμούς μεταξύ των μαθητών που προάγουν, κυρίως, τη διασύνδεση

13 Arigatou International – Ethics Education for Children.(n.d.). Ethics Education Framework. <https://ethicseducationforchildren.org/en/what-we-do/ethics-education-framework>

14 Lovat, T., Dally, K., Clement, N., & Toomey, R. (2011). Values Pedagogy and Teacher Education: Re-conceiving the Foundations. Australian Journal of Teacher Education, 36(7). <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2011v36n7.3>

Η εκπαίδευση σχετικά με τις ηθικές αξίες προάγει την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων και την καλλιέργεια ηθικών αξιών στα παιδιά για να μάθουν να ζουν μαζί με ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών και πεποιθήσεων.

και οδηγούν στην κριτική σκέψη και την ανάπτυξη της φαντασίας, της κριτικής συνείδησης και της αυτόνομης μάθησης. Αυτή η μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση απαιτεί την ανάπτυξη ασφαλούς περιβάλλοντος μάθησης, τη χρήση συμμετοχικών και συνεργατικών μεθόδων μάθησης, ευαισθησία στο πλαίσιο όπου πραγματοποιούνται τα προγράμματα, και εκπαιδευτικούς που γνωρίζουν την επίδραση των πράξεων, των συμπεριφορών και των στάσεων τους στα παιδιά και προσπαθούν να γίνουν πρότυπα.

Η πρακτική της ηθικής εκπαίδευσης στις αίθουσες διδασκαλίας υποστηρίζει την ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων ενδυναμώνοντας τα παιδιά να δημιουργήσουν συλλογικές δράσεις για να μεταμορφώσουν τις κοινότητές τους, την αφήγηση του αποκλεισμού και τις αρνητικές αντιλήψεις για τον «άλλο».

Το Μαθησιακό Περιβάλλον

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να δημιουργήσουν ένα **μαθησιακό περιβάλλον** που να είναι φιλόξενο και να επιτρέπει την ενεργό, γνήσια και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή των παιδιών. Τέτοια περιβάλλοντα μάθησης πρέπει να είναι ασφαλή για όλα τα παιδιά, να ενθαρρύνουν τη συμμετοχική και συνεργατική μάθηση και να υποστηρίζονται από εκπαιδευτικούς που λειτουργούν ως πρότυπα.

Σε ένα **ασφαλές περιβάλλον μάθησης**, τα παιδιά αισθάνονται ενθάρρυνση να είναι ο εαυτός τους, να μοιράζονται και να εκφράζουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις τους. Τα ασφαλή περιβάλλοντα μάθησης δημιουργούν το έδαφος για τη σύνδεση μεταξύ τους, επιτρέποντας στα παιδιά να μαθαίνουν να είναι αυτό που είναι χωρίς φόβο κριτικής, και να εκφράζουν ελεύθερα τον πολιτισμό και τις πεποιθήσεις τους.

Πώς μπορούν να καλλιεργηθούν ασφαλή περιβάλλοντα μάθησης;

- Με τη δημιουργία ενός φυσικού χώρου που ικανοποιεί την ανάγκη των παιδιών για ασφάλεια
- Παρέχοντας ένα κοινό έδαφος για να μοιράζονται και να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλον
- Δημιουργώντας ευκαιρίες για τα παιδιά να είναι αυτά που είναι χωρίς να φοβούνται ότι κάποιος θα τους κρίνει.

Η δημιουργία ενός ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος απαιτεί από τον εκπαιδευτικό:

- Να δημιουργήσει οριζόντιες σχέσεις, που επιτρέπουν να είναι ευάλωτος προκειμένου να ενθαρρύνει το άνοιγμα των παιδιών και τις γνήσιες, ουσιαστικές αλληλεπιδράσεις.
- Να εξασφαλίσει ότι οι ιδέες, οι απόψεις και οι προτάσεις όλων λαμβάνονται υπόψη για την απόκτηση

της γνώσης από κοινού, κάνοντάς τους να αισθάνονται ότι εκτιμώνται και αναγνωρίζονται.

- Να εξασφαλίσει ότι οι υποομάδες και οι κλίκες που μπορεί να υπάρχουν δεν αποκλείουν και δεν κάνουν διακρίσεις σε βάρος άλλων, δημιουργώντας ποικίλες ευκαιρίες μάθησης που υποστηρίζουν τη δημιουργία θετικών σχέσεων.

Τα παιδιά μπορούν να κάνουν διάλογο, να αμφισβητήσουν τις απόψεις τους, να αναπτύξουν νέες ιδέες και να διευρύνουν την οπτική τους για τη διαφορετικότητα του κόσμου και των άλλων μέσω της **συμμετοχικής και συνεργατικής μάθησης**. Για να συμβεί η συμμετοχική και συνεργατική μάθηση, είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν συμπεριληπτικές πρακτικές και μεθοδολογίες και τεχνικές που υιοθετούν τη διαφορετικότητα και σέβονται τον προσωπικό τρόπο εκμάθησης και αλληλεπίδρασης κάθε συμμετέχοντα.

Η συμμετοχική και συνεργατική μάθηση μπορεί να προωθηθεί με τη δημιουργία χώρων για παιχνίδι, με τη χρήση μελετών περίπτωσης για την ενθάρρυνση του διαλόγου, την ανταλλαγή ιστοριών και τη συμμετοχή των παιδιών στην επίλυση προβλημάτων.

Το μαθησιακό περιβάλλον πρέπει να **είναι ευαίσθητο και δεκτικό στο πλαίσιο**, με επίγνωση των θεμάτων που επηρεάζουν τα παιδιά, την κοινότητα και τη δυναμική της πλειοψηφίας-μειοψηφίας στην ομάδα. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να γνωρίζει το υπόβαθρο των παιδιών και ιδιαίτερα το πλαίσιο των παιδιών μεταναστών και προσφύγων που μπορεί να είναι κάτι καινούργιο για εκείνον. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα υλικά είναι δεκτικά στη διαφορετικότητα και δεν απεικονίζουν μια ιδιαίτερη μεροληψία υπέρ ή κατά της μιας ή της άλλης ομάδας, ούτε παρουσιάζουν αφηγήσεις διαχωρισμού ή διακρίσεων. Σε μικτές τάξεις παιδιών μεταναστών, προσφύγων

και παιδιών της κοινωνίας υποδοχής, ο εκπαιδευτικός πρέπει να λάβει υπόψη: Ποια είναι τα παιδιά που παρακολουθούν το μάθημα; Ποιες είναι οι συγκεκριμένες ανάγκες τους; Τι φέρνουν στην τάξη; Φέρνοντας το διαφορετικό πλαίσιο αυτών των παιδιών στη μαθησιακή εμπειρία, τα παιδιά θα έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν αμοιβαία κατανόηση, ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη μεταξύ τους.

Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να γίνουν **πρότυπα**, ενσωματώνοντας όσα προσπαθούν να μεταδώσουν και, με αυτόν τον τρόπο, εμπνέουν και παρακινούν τα παιδιά να σκεφτούν και να ανακαλύψουν τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους εν μέσω διαφορετικότητας και αντιφάσεων. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται επίσης να μοιράζονται τα τρωτά σημεία τους, δείχνοντας στους μαθητές ότι κανείς δεν έχει όλες τις απαντήσεις, αλλά η γνώση είναι κάτι που χτίζεται από κοινού, αντικαθιστώντας τις κάθετες σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή με οριζόντιες. Τα πρότυπα δεν πρέπει να είναι τέλεια, αλλά πρέπει να συμμετέχουν σε μια συνεχή διαδικασία αναστοχασμού για τις ηθικές επιπτώσεις της συμπεριφοράς τους για να γίνουν καλύτερα άτομα σε σχέση με τον εαυτό τους, τους άλλους, τη φύση και την κοινωνία.

Μεταμορφώσεις στα παιδιά

Μέσω της εφαρμογής της εκπαίδευσης ηθικών αξιών, ορισμένοι μετασχηματισμοί αρχίζουν να συμβαίνουν στα παιδιά. Δύνανται να κατανοήσουν τον εαυτό τους αναστοχαζόμενοι κριτικά τα κοινωνικά τους πλαίσια και μαθαίνοντας να παίρνουν αποφάσεις λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των άλλων. Τα παιδιά αρχίζουν να φαντάζονται δυνατότητες και εναλλακτικές λύσεις στις υπάρχουσες

αφηγήσεις δυσπιστίας και φόβου για τον άλλον και αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δική τους μάθηση.

Η κριτική σκέψη και η εκμάθηση του να σκέφτονται τις συνέπειες των ενεργειών τους είναι η πρώτη μεταμόρφωση. Η κριτική σκέψη υπερβαίνει την ικανότητα της επιχειρηματολογίας υπέρ ή κατά μιας πεποίθησης ή ιδέας, καθώς απαιτεί την ικανότητα να είναι ανοιχτοί σε πολλαπλές αφηγήσεις, να κατανοεί τα επιχειρήματα άλλων, να βρίσκει εναλλακτικές λύσεις και να αμφισβητεί τις δικές του απόψεις και προοπτικές. Η κριτική σκέψη είναι μια κεντρική πτυχή της προώθησης του μαθαίνοντας να ζουν μαζί οι κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής, καθώς επιτρέπει στα παιδιά να αναστοχαστούν σχετικά με τις διαφορετικές αφηγήσεις που έχουν ακούσει και τον τρόπο με τον οποίο οι αποφάσεις τους επηρεάζουν τον εαυτό τους και τους άλλους και τους επιτρέπει να κατανοήσουν τον κόσμο ατομικά. Η κριτική σκέψη βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα την τάση προς προκαταλήψεις, στερεότυπα και λανθασμένες αντιλήψεις, και την επακόλουθη ανάγκη να εμβαθύνουν πέρα από την επιφάνεια ενός ζητήματος.

Η κριτική συνείδηση προέρχεται από τη συνειδητοποίηση των προνομίων κάποιου - ή την έλλειψή τους. Μπορεί να συμβεί μέσω συζητήσεων και αναστοχασμού για την κοινωνική πραγματικότητα και τη θέση του ατόμου μέσα σε αυτήν, ακολουθούμενη από ενέργειες που θα βοηθήσουν στη μετατροπή αυτής της πραγματικότητας από τη σφαίρα επιρροής κάποιου, ξεκινώντας από τον εαυτό του. Η κριτική συνείδηση είναι μια ενεργή διαδικασία που βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν το ρόλο τους στην κοινωνία

μετασχηματίζοντας τις σχέσεις εξουσίας και τις κάθετες σχέσεις.

Πώς μπορεί να αναπτυχθεί η κριτική συνείδηση;

- Με τη δημιουργία ευκαιριών για αλληλεπίδραση μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής που βοηθούν στην οικοδόμηση αμοιβαίας κατανόησης και ενσυναίσθησης.
- Προσφέροντας ευκαιρίες στα παιδιά των μεταναστών, των προσφύγων και της κοινότητας υποδοχής να συνεργαστούν και να βρουν τρόπους για να μεταμορφώσουν τις καταστάσεις εντός της σφαίρας επιρροής τους.
- Αμφισβητώντας τις προκαθορισμένες ιδέες και τα προνόμια που έχουν ή στερούνται οι άνθρωποι.

- Ενθαρρύνοντας τη δύναμη να αλλάξουν τον εαυτό τους και να εμπνεύσουν την αλλαγή στους άλλους.

- Παρέχοντας χώρους για τον αναστοχασμό και τον εντοπισμό των αιτιών της βίας, των αδικιών και των διακρίσεων.
- Αναπτύσσοντας ένα αίσθημα αλληλεγγύης με τους άλλους, παρέχοντας στα παιδιά ευκαιρίες να προβληματιστούν για τις εμπειρίες τους, τις καταστάσεις γύρω τους και τον κόσμο, και αναλογιζόμενοι την επιρροή τους στην κοινωνία και τα άτομα.

Η φαντασία είναι η ικανότητα να οραματιζόμαστε διαφορετικές δυνατότητες, νέες σχέσεις, συνδέσεις και πραγματικότητες. Η φαντασία μπορεί να υποστηρίξει τα παιδιά να εξετάζουν ηθικές και μη βίαιες εναλλακτικές λύσεις για

την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν, να μετατρέπουν τις συγκρούσεις σε ειρηνικές πραγματικότητες και τα εμπνέει να μάθουν να ζουν μαζί. Η καλλιέργεια της φαντασίας των παιδιών μπορεί επίσης να προωθήσει την πνευματικότητά τους, τις σχέσεις τους με τον εαυτό τους, με τους άλλους και με τη φύση.

Η μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση εκπαίδευσης ηθικών αξιών βασίζεται στην αυτόνομη μάθηση, σύμφωνα με την οποία η μάθηση δεν επιβάλλεται στα παιδιά, αλλά γίνεται μία εσωτερική τους ανάγκη. Αυτό συμβαίνει παρέχοντας στα παιδιά το χώρο να φανταστούν τις δυνατότητες ενός διαφορετικού κόσμου και κοινωνίας γύρω τους. Η αυτόνομη μάθηση σημαίνει ότι τα παιδιά επιτρέπεται να επιλέγουν και να είναι υπεύθυνα για τη μάθησή τους, καθοδηγούμενα από την περιέργειά τους και τα εσωτερικά τους κίνητρα για μάθηση. Τα παιδιά πρέπει να είναι ελεύθερα να εξερευνούν, να συμμετέχουν, να σταματούν, να σκέφτονται, να συζητούν και να κάνουν ερωτήσεις, όποιες και αν είναι αυτές.

Τελικά, η μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση της εκπαίδευσης ηθικών αξιών στοχεύει να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής να αναλάβουν ατομικές και συλλογικές δράσεις για την επίτευξη κοινών στόχων, να βασιστούν στις δυνάμεις τους και να εκτιμήσουν τη διαφορετικότητα γύρω τους. Τέτοιες συλλογικές ενέργειες επιτρέπουν στα παιδιά να ενισχύσουν τις θετικές σχέσεις, όπου αντί να βλέπουν ο ένας τον άλλον ως ξένο, ανταγωνιστή ή απειλή, αρχίζουν να βλέπουν ο ένας τον άλλον ως σύντροφο σε ένα κοινό ταξίδι.

Η υποστήριξη της συλλογικής δράσης βοηθά στην ανάπτυξη μιας συλλογικής ταυτότητας και δίνει στα παιδιά, μέσα από κοινωνικοπολιτισμικές διαιρέσεις, ευκαιρίες για ενίσχυση της διαπολιτισμικής και διαθρησκευτικής κατανόησης. Με την πάροδο του χρόνου, τα παιδιά γίνονται πιο ικανά να αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και να εντοπίζουν και να ανταποκρίνονται στις ηθικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Οι συλλογικές δράσεις υποστηρίζουν κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής να μάθουν να ζουν μαζί αναπτύσσοντας αμοιβαία κατανόηση, αμφισβητώντας μονοσήμαντες αφηγήσεις και χτίζοντας εμπιστοσύνη.

Πώς μπορούν να προωθηθούν οι συλλογικές δράσεις;

- Δημιουργώντας χώρο για τα παιδιά από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητας υποδοχής να οραματιστούν νέες πραγματικότητες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητές τους μπορούν να μάθουν την συμβίωση και να βρουν τρόπους να την φέρουν εις πέρας στη σφαίρα επιρροής τους.
- Επιτρέποντας στα παιδιά να βρουν τις δικές τους λύσεις και να αναλάβουν την ευθύνη των σχετικών διαδικασιών και αποτελεσμάτων.
- Με την ενθάρρυνση και την κατανομή πόρων για τη συλλογική δράση των παιδιών, την ευαισθητοποίησή τους για την κοινή ανθρωπότητα και τις κοινές ευθύνες και την ανάπτυξη της ατομικής και συλλογικής τους ταυτότητας με σεβασμό στις διαφορές.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

1. Πώς μπορούμε να προωθήσουμε τη συμπεριληπτική εκπαίδευση στα σχολικά περιβάλλοντα; Στην ευρύτερη κοινότητα; Με ποιους φορείς θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε στην κοινότητά μας για να δημιουργήσουμε ευκαιρίες για διαπολιτισμικές δραστηριότητες και να βοηθήσουμε τις κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής να συνεργαστούν;
2. Πώς μπορεί η προσέγγιση της εκπαίδευσης ηθικών αξιών να μας βοηθήσει να δημιουργήσουμε ευνοϊκά περιβάλλοντα μάθησης και να ενδυναμώσουμε παιδιά από διαφορετικά περιβάλλοντα να συνεργαστούν και να γίνουν παράγοντες αλλαγής στις κοινότητές τους; Ποιες είναι οι ευκαιρίες ένταξης της εκπαίδευσης ηθικών αξιών σε εκπαιδευτικούς χώρους στο πλαίσιο σας;

Υποστήριξη της Ψυχικής Υγείας και της Ψυχοκοινωνικής Ευημερίας Των Παιδιών

Η ψυχική υγεία και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη είναι ένας από τους κύριους τρόπους για να επιτευχθεί η ανθεκτικότητα και η ευημερία των παιδιών ανταποκρινόμενη και αντιμετωπίζοντας με ολοκληρωμένο τρόπο τις αλληλένδετες κοινωνικές, ψυχικές και ψυχολογικές ανάγκες των ανθρώπων.

Σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ψυχικές και ψυχοκοινωνικές ανάγκες των παιδιών μεταναστών και προσφύγων, πολλά από τα οποία έχουν περάσει από τραυματικές εμπειρίες που επηρεάζουν όχι μόνο τη συναισθηματική τους ευημερία αλλά και

την ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και των σχολικών επιδόσεων.

Κατά τη διάρκεια έκτακτης ανάγκης, άτομα με σοβαρές ψυχικές διαταραχές (ψύχωση, διπολική διαταραχή, σοβαρές μορφές κατάθλιψης, μετατραυματικό στρες) ή διανοητικές αναπηρίες διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο εάν αντιμετωπίσουν παραμέληση, εγκατάλειψη, αστεγία, σεξουαλική ή ενδοοικογενειακή κακοποίηση, κοινωνικό στίγμα ή αποκλείονται από ανθρωπιστική βοήθεια, εκπαίδευση, ευκαιρίες διαβίωσης, υγειονομική περίθαλψη, εθνικότητα ή άλλες υπηρεσίες¹⁵.

Για την υποστήριξη παιδιών μεταναστών και προσφύγων, είναι σημαντικό να εφαρμοστεί ευαισθησία και δεκτικότητα

15 . Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (n.d.). Emergency Handbook - Mental health and psychosocial support. UNHCR. <https://emergency.unhcr.org/entry/251117/mental-health-and-psychosocial-support>.

στο πλαίσιο και κατανόηση του πολιτισμικού, πολιτικού και οικονομικού πλαισίου της χώρας καταγωγής τους και των ατομικών αναγκών και καταβολών τους.

Οι εκπαιδευτικοί, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Η ψυχική υγεία και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη (ΨΥΨΥ- MHPSS) αναφέρεται σε κάθε τύπο τοπικής ή εξωτερικής υποστήριξης που στοχεύει στην προστασία ή προώθηση της ψυχοκοινωνικής ευημερίας ή στην πρόληψη ή θεραπεία ψυχικών διαταραχών. Οι παρεμβάσεις ΨΥΨΥ (MHPSS) μπορούν να ενισχύσουν τα συστήματα στήριξης της οικογένειας και της κοινότητας και να προωθήσουν τους θετικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης των προσβεβλημένων ατόμων και των οικογενειών τους.

Η ΨΥΨΥ (MHPSS) σχετίζεται στενά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς συμβάλλει στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τις διαδικασίες αναγνώρισης των προσόντων, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση.

Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες . Εγχειρίδιο Έκτακτης Ανάγκης - Ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. UNHCR.<https://emergency.unhcr.org/entry/251117/mental-health-and-psychosocial-support>.

πρέπει να γνωρίζουν από κοντά τις πτυχές που έχουν αντίκτυπο στην ολιστική ευημερία των παιδιών μεταναστών και προσφύγων. Στην ολιστική κατανόηση της ευημερίας των παιδιών, δεν είναι μόνο οι ψυχολογικές πτυχές που είναι σημαντικές αλλά και οι ψυχικές και κοινωνικές, στις οποίες η ένταξη παίζει σημαντικό ρόλο.

Πώς μπορεί να ενισχυθεί η ολιστική ευημερία των παιδιών μεταναστών και προσφύγων;

- Εξασφαλίζοντας σταθερή και μακροπρόθεσμη ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη και έγκαιρη παρέμβαση
- Προσαρμόζοντας προσεγγίσεις φροντίδας κατάλληλες για τραύμα σε διαφορετικές εμπειρίες, όπου αρμόζει
- Αναγνωρίζοντας την κοινωνική πτυχή της ολιστικής ευημερίας των παιδιών και υποστηρίζοντάς τη προωθώντας θετικές αλληλεπιδράσεις και κοινές δράσεις με διαφορετικές ομάδες της κοινωνίας
- Συνεργαζόμενοι ως κοινότητα για να βοηθήσουμε τα παιδιά να νιώσουν πως είναι ευπρόσδεκτα και συμπεριλαμβάνονται
- Απευθυνόμενοι στους κατάλληλους ειδικούς που μπορούν να παρέχουν επαρκή ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη
- Δημιουργώντας ασφαλή περιβάλλοντα μάθησης για να μοιράζονται και να μαθαίνουν τα παιδιά μαζί

- Με την προώθηση της επικοινωνίας και του διαλόγου
- Με την υποστήριξη των παιδιών που έχουν αντιμετωπίσει αντιξοότητες, να ενισχύσουν την ανθεκτικότητά τους στο νέο περιβάλλον
- Με την ενσωμάτωση του ΨΥΨΥ (MHPSS) σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως αθλητισμό και μαθήματα αλφαριθμητισμού που μπορούν να ενισχύσουν την ανάπτυξη μηχανισμών αντιμετώπισης και να υποστηρίξουν την αποφυγή του στίγματος που μπορεί να προκληθεί από μεμονωμένες και αποσπασματικές παρεμβάσεις
- Διασφαλίζοντας ότι οι παρεμβάσεις ΨΥΨΥ (MHPSS) είναι κατάλληλες για την ηλικία και το φύλο, και προσβάσιμες για όλες τις ομάδες
- Με τη συμμετοχή παιδιών και νέων στο σχεδιασμό παρεμβάσεων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- Εξασφαλίζοντας συνέχεια και συνέπεια στη ζωή των παιδιών και δημιουργώντας εμπιστοσύνη στα παιδιά και τις οικογένειές τους

Όταν φτάνουν σε μια χώρα υποδοχής, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες υφίστανται την κατάρρευση ή τη διατάραξη των παραδοσιακών συστημάτων ή δομών υποστήριξης της κοινότητας, όπως η εκτεταμένη οικογένεια ή τα άτυπα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία συνήθως λειτουργούν ως ένα σύστημα που ενισχύει την ανθεκτικότητα και την κοινωνική, συναισθηματική και πνευματική ευημερία. Τα παιδιά αντιμετωπίζουν συχνά αβεβαιότητα και ανησυχία για τα μέλη

της οικογένειας και το μέλλον τους, ενώ αντιμετωπίζουν τη μετάβαση σε μια νέα κουλτούρα και κοινωνική πραγματικότητα. Για τη στήριξη παιδιών μεταναστών και προσφύγων σε αυτή τη μετάβαση, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί η σύνδεση με τον δικό τους πολιτισμό και τις παραδόσεις τους και να τους δοθεί η ευκαιρία να έχουν συχνή επαφή με μέλη της οικογένειάς τους οπουδήποτε στην Ευρώπη αλλά και στη χώρα καταγωγής τους. Τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται για το τι συμβαίνει στις οικογένειές τους και τη διαδικασία που περνούν, καθώς και να ενθαρρύνονται να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τη μητρική τους γλώσσα ενώ μαθαίνουν μια νέα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:

ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ακόλουθη μελέτη περίπτωσης αναδεικνύει την εμπειρία του ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ-Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων στην παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στην Ελλάδα.

Ο Αχμέτ, ένα 17χρονο αγόρι από τη Συρία έφτασε στο ξενώνα Ασυνόδευτων Ανηλίκων ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ στη Θεσσαλονίκη με ένα δύσκολο ταξίδι πίσω του. Είχε φύγει από τον πόλεμο στη Συρία καταφεύγοντας στην Τουρκία, εργαζόταν στην Κωνσταντινούπολη για 6 μήνες στα χωράφια και πουλούσε χαρτοπετσέτες στις τοπικές αγορές. Η αστεγία τον ώθησε να προσπαθήσει να φτάσει στην Ευρώπη και τελικά έφτασε στην Ελλάδα εξαντλημένος, πεινασμένος και φοβισμένος. Τοποθετήθηκε στο ξενώνα Ασυνόδευτων Ανηλίκων ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ στη Βόρεια Ελλάδα. Ο Αχμέτ ήταν απόμακρος μένοντας στο κρεβάτι όλη την ημέρα. Οι επαγγελματίες του ξενώνα σχεδίασαν ένα Ατομικό Σχέδιο Δράσης για να υποστηρίξουν τον Αχμέτ με ολοκληρωμένο τρόπο.

Ένας κοινωνικός λειτουργός και ένας δικηγόρος του ξενώνα βοήθησαν τον Αχμέτ να υποβάλει το αίτημά του για άσυλο στην Ελλάδα και τον προετοίμασε για τη συνέντευξή του στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου. Συμπεριλήφθηκε αμέσως στα μαθήματα ελληνικής γλώσσας που πραγματοποιούνταν στο ξενώνα από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς, που τον έγραψαν επίσης στο τοπικό δημόσιο σχολείο. Ταυτόχρονα, ο Αχμέτ υποστηρίχθηκε από τους κοινωνικούς λειτουργούς και τους ψυχολόγους μέσω τακτικών συνεδριών που τον βοήθησαν να θέσει στόχους και να ξεπεράσει τους φόβους και το άγχος του για το μέλλον. Ο Αχμέτ άρχισε να δείχνει αξιοσημείωτη πρόοδο στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στην έκφραση του εαυτού του, ενώ οι κοινωνικές του δεξιότητες και η αυτοεκτίμησή του βελτιώνονταν σημαντικά.

Ο Αχμέτ περιέγραψε την εμπειρία του ως εξής:

«Νιώθω ευγνώμων που βρίσκομαι εδώ. Τα όνειρά μου γίνονται πραγματικότητα μέρα με τη μέρα. Τόσο το προσωπικό όσο και τα παιδιά είναι καλά με μένα, πάντα με βοηθούν και με υποστηρίζουν. Ο δικηγόρος ασχολείται με τα νομικά μου ζητήματα, καθώς επιθυμώ έντονα να πάρω άσυλο στην Ελλάδα και να μείνω εδώ. Οι καθηγητές με βοηθούν να μάθω τη γλώσσα πιο γρήγορα και μέχρι στιγμής μου λένε ότι είμαι πολύ καλός μαθητής και σύντομα θα μπορώ να επικοινωνώ τέλεια στα ελληνικά. Αυτό με κάνει τόσο χαρούμενο και με παρακινεί να προσπαθήσω περισσότερο. Οι κοινωνικοί λειτουργοί φροντίζουν πάντα για τα ρούχα μου, την υγεία μου και κάθε πρόβλημα που μπορεί να έχω στο σπίτι. Νιώθω ασφάλεια και υποστήριξη. Υπάρχουν επίσης ψυχολόγοι, στους οποίους μπορώ να μιλήσω όταν νιώθω θλίψη ή απογοήτευση για κάποιο λόγο. Όλοι τους νοιάζονται για μένα και είναι σαν μια δεύτερη οικογένεια για μένα. Δεν θα τους ξεχάσω ποτέ στη ζωή μου».

Καθώς δημιουργούνται ασφαλείς χώροι εκπαίδευσης και προσφέρεται υποστήριξη σε παιδιά μεταναστών και προσφύγων που έχουν περάσει τραυματικές εμπειρίες είναι επίσης σημαντικό να γνωρίζουμε τους ρόλους και τους περιορισμούς κάθε επαγγέλματος. Οι εκπαιδευτικοί δεν αναμένεται να είναι ψυχολόγοι και θα πρέπει να υπάρχει συμπληρωματικότητα και συνεργασία μεταξύ διαφόρων τομέων και αρκετοί διαθέσιμοι εξειδικευμένοι ειδικοί προκειμένου να προσφέρουν στοχευμένη επαγγελματική υποστήριξη στα παιδιά μεταναστών και προσφύγων που τη χρειάζονται.

Η πίστη παίζει έναν κρίσιμο ρόλο για πολλά άτομα και κοινότητες στην ενίσχυση της ευημερίας και της ανάρρωσής τους. Συνεπώς, οργανισμοί και θρησκευτικές κοινότητες που σχετίζονται με την πίστη μπορούν να παρέχουν σχετική υποστήριξη και συμπληρωματικές ψυχοκοινωνικές προσεγγίσεις σε άτομα, ομάδες και κοινότητες.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι και η κοινότητα υποδοχής αντιμετωπίζει μια νέα κατάσταση όταν μετανάστες και πρόσφυγες φτάνουν στο περιβάλλον διαβίωσής τους και μπορεί να χρειαστούν υποστήριξη για την αντιμετώπιση των συναισθημάτων τους, όπως το άγχος και ο φόβος. Η ΨΥΨΥ (MHPSS) αφορά επίσης την ανακούφιση της εμπειρίας του φόβου και την πρόληψη πιθανών βίαιων περιστατικών, διακρίσεων και εχθρότητας. Η ΨΥΨΥ (MHPSS) μπορεί να βοηθήσει την κοινότητα υποδοχής να συζητήσει τους φόβους της, να ακουστεί και να έχει την ευκαιρία να αλλάξει τις αντιλήψεις της.

- Πώς μπορεί να υποστηριχθεί η κοινότητα υποδοχής;

- Αναγνωρίζοντας τα παράπονα και τους φόβους τους και προσφέροντάς τους κατανόηση.
- Δίνοντας στην κοινότητα υποδοχής την ευκαιρία να μοιραστεί τους φόβους, τις αγωνίες και τις ανησυχίες της, ακούγοντάς τους και οργανώνοντας χώρους για συζήτηση .
- Με την επέκταση της πρόσκλησης για ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη στις κοινότητες υποδοχής.
- Φέρνοντας την κοινότητα σε επαφή μέσω διαφορετικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων και δημιουργώντας ευκαιρίες για πολιτισμική ανταλλαγή για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης.

ΟΔΗΓΟΣ:

ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΣΤΗ ΣΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

(The Lutheran World Federation and Islamic Relief Worldwide)

Μια προσέγγιση που σχετίζεται με την πίστη στην ανθρωπιστική ανταπόκριση: Οι «Οδηγίες για την ψυχική υγεία και τον ψυχοκοινωνικό προγραμματισμό» (2018) έχουν αναπτυχθεί από τους οργανισμούς The Lutheran World Federation και Islamic Relief Worldwide για την παροχή πρακτικής υποστήριξης σε όσους εμπλέκονται στο σχεδιασμό ανθρωπιστικού προγραμματισμού και επιδιώκουν να δουλέψουν με την πίστη και τους πόρους των κοινοτήτων στις οποίες εργάζονται. Επικεντρώνονται ιδιαίτερα στον τομέα προγραμματισμού για την ψυχική υγεία και την ψυχοκοινωνική υποστήριξη (ΨΥΨΥ-ΜΗΡΨ), αλλά με τρόπο που επιδιώκει να παρέχει δείκτες για ανθρωπιστικούς προγραμματισμούς που σχετίζονται με την πίστη γενικότερα. Οι οδηγίες σχετίζονται τόσο με την πνευματική καλλιέργεια ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων, όσο και με την εμπλοκή τοπικών κοινοτήτων πίστης και θρησκευτικών ηγετών κατά τη διάρκεια ανθρωπιστικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Οι οδηγίες έχουν συνταχθεί για να ενισχύσουν τη ψυχοκοινωνική υποστήριξη εξασφαλίζοντας πιο αποτελεσματική εμπλοκή με τα αποθέματα πίστης των ατόμων και των κοινοτήτων. Ωστόσο, ενώ η θρησκεία μπορεί να είναι ένας ισχυρός παράγοντας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την ανθεκτικότητα, μπορεί ταυτόχρονα να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση επιβλαβών πρακτικών ή την υπονόμευση των ανθρωπιστικών προσπαθειών προγραμματισμού. Οι οδηγίες, ως εκ τούτου, επιδιώκουν να καθοδηγήσουν τους ανθρωπιστικούς φορείς στη στάθμιση των στρατηγικών τοπικών οργανισμών που σχετίζονται με την πίστη με τρόπο που να λαμβάνεται πλήρως υπόψη η επιταγή «μην κάνεις κακό». Αυτό συνεπάγεται την ανάπτυξη μιας βαθύτερης κατανόησης του ρόλου της θρησκείας και των θρησκευτικών παραγόντων σε ένα ανθρωπιστικό περιβάλλον.

Πηγή: The Lutheran World Federation and Islamic Relief Worldwide. (2018). Μια προσέγγιση που σχετίζεται με την πίστη στην ανθρωπιστική ανταπόκριση: Οδηγίες για την ψυχική υγεία και τον ψυχοκοινωνικό προγραμματισμό. LWF και IRW: Γενεύη και Μπέρμιγχαμ.

https://www.wvi.org/sites/default/files/2019-12/faith-sensitive_humanitarian_response_2018.pdf

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

1. Στα σχολικά περιβάλλοντα, ποιος είναι ο ρόλος της ψυχικής υγείας και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για τη δημιουργία θετικών σχέσεων και την προώθηση της συμπερίληψης; Ποιες είναι οι τρέχουσες προκλήσεις στο πλαίσιο σας; Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν; Ποιος πρέπει να εμπλακεί;
2. Πώς μπορεί η μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση της ηθικής εκπαίδευσης να βοηθήσει τις κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής να αντιμετωπίσουν το τραύμα και το φόβο για τον άλλο, καθώς ταυτόχρονα ευνοούν θετικές σχέσεις και κοινωνικο-συναισθηματικές πτυχές της ευημερίας και των σχέσεων μεταξύ τους;

Εμπλοκή της κοινότητας

Τα σχολεία μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην τοπική κοινότητα ως χώρος, όχι μόνο για τη διδασκαλία και τη μάθηση, αλλά και για να συγκεντρωθεί η κοινότητα, να κοινωνικοποιηθεί και να δημιουργήσει συνδέσεις μεταξύ των μελών της μέσω μιας προσέγγισης του **σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου** (whole school and community approach) στην εκπαίδευση.

Δημιουργώντας μια προσέγγιση του σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου, τα σχολεία μπορούν να δημιουργήσουν ασφαλή και δημοκρατικά περιβάλλοντα μάθησης για τους μαθητές που θα τους επιτρέψουν να αισθάνονται ευπρόσδεκτοι και εμπλεκόμενοι ενώ παράλληλα υποστηρίζουν την ποιοτική εκπαίδευση. Σε αυτή την προσέγγιση, η μάθηση δεν περιορίζεται στις τάξεις αλλά επεκτείνεται σε ολόκληρο το σχολείο, τον πολιτισμό και τις πραγματικότητες

της κοινότητας. Μια προσέγγιση του σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου περιλαμβάνει διευθυντές σχολείων, γονείς, εκπαιδευτικούς και την τοπική κοινότητα στη διαδικασία. Εξετάζει τις ανάγκες των παιδιών και βοηθά στη δημιουργία σχέσεων σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής.

Μια προσέγγιση του σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου απαιτεί ενισχυμένη συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο με οργανώσεις πολιτών, αθλητικούς συλλόγους, συνδικάτα, θρησκευτικές κοινότητες, εκπαιδευτικούς, γονείς και παιδιά. Με τη συμμετοχή της κοινότητας στις ευκαιρίες μάθησης στα σχολεία, τα παιδιά διευρύνουν τις απόψεις τους για τον «άλλον», συμμετέχουν σε διάλογο ενώ ασκούν ενσυναισθητική ακρόαση, μαθαίνουν από διαφορετικούς πολιτισμούς και χτίζουν την ανθεκτικότητά τους δημιουργώντας σχέσεις σεβασμού και ουσίας με τους άλλους και αναπτύσσοντας

μια αίσθηση σκοπού. Οι κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής πρέπει να συμμετέχουν περισσότερο σε ό, τι συμβαίνει στο σχολείο, καθώς πολύ συχνά τα σχολεία θεωρούνται ως ξεχωριστές οντότητες από τις κοινότητες όπου βρίσκονται.

Οι τοπικές εκκλησίες, τα τζαμιά, οι ναοί και άλλες θρησκευτικές κοινότητες μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των παιδιών, ενεργώντας ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές μεταξύ των σχολείων και των οικογενειών. Οι μη τυπικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμπληρώσουν τις μαθησιακές εμπειρίες σε σχολικό επίπεδο και να αναπτύξουν μια δυναμική συνεργασία για την υποστήριξη των μετασχηματιστικών μαθησιακών εμπειριών των παιδιών.

Η εμπλοκή μέσω μιας προσέγγισης του σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου γίνεται μια αμοιβαία επωφέλης συνεργασία μεταξύ της κοινότητας, του σχολείου και των παιδιών. Μπορεί να ξεκινήσει με εστίαση στις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών και να εξελιχθεί στην παροχή χώρων για τα παιδιά για την ανάπτυξη projects που περιλαμβάνουν την κοινότητα μέσω της οποίας συμμετέχουν σε διάλογο, εξερεύνηση, αμοιβαία μάθηση και ανακάλυψη.

Μια προσέγγιση του σχολείου και της κοινότητας ως συνόλου μπορεί να έχει επίδραση χιονοστιβάδας όταν πρόκειται να αμφισβητήσει τον φόβο του να έρχονται οι θρησκευτικές ταυτότητες στην τάξη και τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σχετικά με τον πολιτισμό και τη θρησκεία του άλλου. Η συμμετοχή της κοινότητας, των γονέων και των μελών της οικογένειας σε διαλόγους για

τη διαφορετικότητα μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και του σεβασμού και τελικά να συμβάλει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Αν γίνει σωστή διαχείριση, μπορεί να φέρει μεγαλύτερους μετασχηματισμούς στις σχέσεις μεταξύ των κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής στην κοινωνία.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:

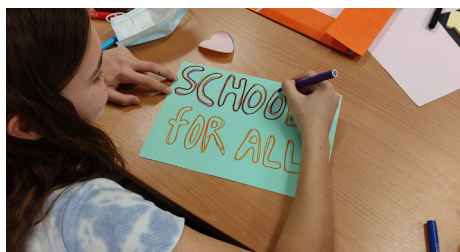
Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΩΣ ΣΥΝΟΛΟΥ

(GREECE, EUROPEAN WERGELAND CENTRE)

Μέσω του προγράμματος «Σχολεία για Όλους» που υλοποιείται στην Ελλάδα, οι διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί των σχολείων εκπαιδεύονται να δημιουργούν ασφαλή και συμπεριληπτικά σχολεία και αίθουσες διδασκαλίας όπου οι πρόσφυγες καλωσορίζονται σε ένα μαθησιακό περιβάλλον που στοχεύει στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλους. Στόχος της επιμόρφωσης είναι να εξοπλίσει τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς των σχολείων με τα απαραίτητα εργαλεία, ικανότητες και αυτοπεποίθηση για τη διαχείριση των αντιπαραθέσεων και την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τη μισαλλοδοξία, τις διακρίσεις, τον ρατσισμό και τη ρητορική μίσους στο σχολείο και την τοπική κοινότητα.

Καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, σχολικές ομάδες διευθυντών, εκπαιδευτικών και εκπροσώπων γονέων εκπαιδεύονται και καθοδηγούνται από έμπειρους εκπαιδευτές. Όλο το σχολείο συμμετέχει σε σχολικές δραστηριότητες και εργαστήρια. Τα σχολεία αναπτύσσουν σχέδια δράσης που επικεντρώνονται στη δημιουργία διαφορετικών ευκαιριών για τη συμμετοχή παιδιών μεταναστών, προσφύγων και γηγενών στην κοινότητα. Συνολικά 42 εκπαιδευτές και ειδικοί υποστηρίζουν 18 σχολεία που συμμετέχουν ενεργά στο πρόγραμμα. Αναμένεται ότι περισσότερα σχολεία θα εμπλακούν μέσα στο σχολικό έτος 2021-2022.

Πηγή: The European Wergeland Center. Σχολεία για Όλους - Συμπερίληψη Παιδιών Προσφύγων σε Ελληνικά Σχολεία <https://theewc.org/projects/integration-of-refugee-children-in-greek-schools/> (πρόσβαση στις 10 Αυγούστου 2021)

Πρωτοβουλίες που καθοδηγούνται από παιδιά

Πολλές δραστηριότητες σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα αναπτύσσονται και σχεδιάζονται ΓΙΑ παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες, παρά ΜΑΖΙ με αυτά ή υπό την δική τους καθοδήγηση. Ακόμη και η διοργάνωση projects για μετανάστες και πρόσφυγες που καθοδηγούνται από παιδιά συμβαδίζει συχνά με την αντίληψη ότι εργάζεσαι για τον άλλον και όχι μαζί με τον άλλον. Ο οραματισμός των παιδιών στο επίκεντρο του σχεδιασμού και της εκτέλεσης των projects, και επομένως η ενδυνάμωση των παιδιών ως ενεργών παραγόντων αλλαγής, μπορεί να επιφέρει πραγματικούς μετασχηματισμούς στις σχέσεις μεταξύ μεταναστευτικών, προσφυγικών κοινοτήτων και κοινοτήτων υποδοχής.

Όταν τα εκπαιδευτικά προγράμματα αναπτύσσονται από παιδιά που εργάζονται αλληλέγγυα μεταξύ τους, η συμπερίληψη γίνεται μέρος της διαδικασίας, μεταβαίνοντας από τις προσεγγίσεις ένταξης στις οποίες παιδιά από κοινότητες μεταναστών και προσφύγων απλά λαμβάνουν πληροφορίες, παρατηρούν ή παρατηρούνται, να συνεργάζονται για έναν κοινό σκοπό.

Χτίζοντας την παιδαγωγική προσέγγιση της συλλογικής δράσης, όταν τους παρέχεται ο χώρος για να βρουν τις δικές τους λύσεις στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν με την εκμάθηση της συμβίωσης μεταξύ των κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής, τα παιδιά μπορούν να ηγηθούν πρωτοβουλιών που μεταμορφώνουν τις κοινότητές τους. Αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν projects και καμπάνιες που αντιμετωπίζουν τη ρητορική μίσους

και τις διακρίσεις και προωθούν τη μάθηση να ζουν μαζί μέσω διαφορετικών πολιτισμικών δραστηριοτήτων, αθλημάτων, πλατφορμών κοινωνικών μέσων και πολλών άλλων καινοτόμων προσεγγίσεων.

Η δημιουργία ευκαιριών για τα παιδιά να αναπτύξουν τις δικές τους πρωτοβουλίες επιτρέπει να ακουστεί η φωνή τους, επηρεάζει θέματα που τα αφορούν και συμβάλλει στο δικαίωμα συμμετοχής του παιδιού, ως γενική αρχή που υποστηρίζει επίσης την πραγμάτωση όλων των άλλων δικαιωμάτων. Τα άρθρα 12, 13, 14, 15 και 17 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού επιβεβαιώνουν τα δικαιώματα των παιδιών στην ελευθερία της έκφρασης· στο συνεταιρισμό· στη σκέψη, τη συνείδηση και τη θρησκεία· στην ιδιωτικότητα· και σε πληροφορίες, οι οποίες αποτελούν προϋποθέσεις για τη συμμετοχή τους.

Η υποστήριξη των πρωτοβουλιών των παιδιών για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και του σεβασμού μεταξύ των κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής και, κυρίως, η αντιμετώπισή τους με σοβαρότητα, αποτελούν κρίσιμες πτυχές για την προώθηση, τη διατήρηση και την επιβεβαίωση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Οι νέες αφηγήσεις που δημιουργούν τα παιδιά μαζί είναι ένας τρόπος να έχουν αντίκτυπο στους γονείς τους και στις κοινότητες γενικότερα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:

ΔΡΑΣΗ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΕΝΗ ΕΥΘΥΝΗ

Μαθητές από το 2ο Γυμνάσιο Χαλκίδας στην Ελλάδα, που περιλαμβάνει παιδιά και από την κοινότητα υποδοχής και από την κοινότητα προσφύγων, ηγούνται μιας πρωτοβουλίας για την Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά για να αναδείξουν τον πλούτο και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και να προωθήσουν μια κοινή ευθύνη απέναντι στο περιβάλλον στην τοπική κοινωνία.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας τους, οι μαθητές οργάνωσαν διάφορες εκδηλώσεις. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Πολιτισμικής Ποικιλότητας για το Διάλογο, στις 21 Μαρτίου 2021, μαθητές και παιδιά από το Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων στη Ριτσώνα, παρουσίασαν ποιήματα που έγραψαν βασισμένα στο έργο Ελλήνων και Αφγανών ποιητών. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν ο υπεύθυνος εκπαίδευσης του ελληνικού γραφείου της UNESCO, εκπρόσωπος της Junior Achievement στην Ελλάδα, εκπρόσωποι άλλων ΜΚΟ και το ΔΣ του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων. Οι μαθητές ήταν ελληνικής, αλβανικής, πακιστανικής, ρουμανικής, αφγανικής, συριακής, ιρακινής και παλαιστινιακής καταγωγής.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας, οι μαθητές ηγήθηκαν επίσης της καμπάνιας #TrashHack που επικεντρώθηκε στην ευαισθητοποίηση σχετικά με την υπερβολική χρήση πλαστικού. Μέσω διαδικτυακών δημοσκοπήσεων και βίντεο μηνυμάτων, κάλεσαν τους ανθρώπους να μειώσουν τη χρήση πλαστικών.

Οι μαθητές συνεργάστηκαν με μαθητές από σχολεία στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας και την Ουγγαρία ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες τους. Μαζί, δημιούργησαν ένα ψηφιακό ιστολόγιο όπου συνέλεξαν, κατέγραψαν και παρουσίασαν διαφορετικές ιστορίες, μύθους, παραμύθια, παραδοσιακές συνταγές, έθιμα και παραδόσεις από το πολιτισμικό τους υπόβαθρο για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης.

Τα παιδιά υποστηρίχθηκαν από τους συντονιστές των προγραμμάτων, τους δασκάλους τους και το δίκτυο σχολείων της UNESCO Associated Schools (ASPNet), στόχος του οποίου είναι η οικοδόμηση της ειρήνης μέσω διεθνών συνεργασιών στην Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό. Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων καθώς και η τοπική κοινότητα ευαισθητοποιήθηκαν σχετικά με την πρωτοβουλία των παιδιών και τη δέσμευσή τους διεθνώς.

Πηγή: <https://eviaportal.gr/2o-gymnasio-chalkidas-symmetechei-apo-scholiko-etos-2020-2021-diktyo-syndedemenon-scholeion-unesco/>

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

1. Ποιες ευκαιρίες υπάρχουν για την προώθηση πρωτοβουλιών που καθοδηγούνται από παιδιά στο πλαίσιο σας; Υπάρχουν προγράμματα που υποστηρίζουν ήδη τέτοιες πρωτοβουλίες;
2. Τι είδους προκλήσεις μπορεί να αντιμετωπίσουν τα παιδιά στη διαχείριση τέτοιων πρωτοβουλιών; Πώς μπορούμε να τους στηρίξουμε;
3. Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη αναγνωρίζουν και εκτιμούν την ηγεσία των παιδιών και ότι δημιουργούν οριζόντιες σχέσεις με αυτά στο πνεύμα του συνεταιρισμού;

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών της τυπικής εκπαίδευσης και εκείνων που εργάζονται σε μη τυπικά και άτυπα προγράμματα μάθησης, είναι κεντρικοί παράγοντες για την προώθηση της μάθησης του να ζουν μαζί οι κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και οι κοινότητες υποδοχής. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προωθήσουν μη βίαιες δεξιότητες επικοινωνίας, να βοηθήσουν παιδιά από διαφορετικές κοινότητες να συμμετάσχουν σε ουσιαστικούς διαλόγους και να χτίσουν γέφυρες μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών και θρησκευτικών παραδόσεων. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι πρόθυμοι να εργαστούν με τις ανάγκες των παιδιών μεταναστών, προσφύγων και των παιδιών από τις κοινότητες υποδοχής και πρόθυμοι να μάθουν από αυτά, τον πολιτισμό τους και τη θρησκεία τους.

Η αυξανόμενη ετερότητα στις τάξεις και στην κοινωνία απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς να είναι πιο ευαίσθητοι στις συγκεκριμένες ανάγκες των διαφορετικών παιδιών και να είναι ευαισθητοποιημένοι για τους τρόπους που μπορούν να υποστηρίξουν τα παιδιά για να δημιουργούν θετικές σχέσεις μεταξύ τους.

Η επαγγελματική ανάπτυξη των ικανοτήτων του εκπαιδευτικού είναι ζωτικής σημασίας, καθώς αυτό θα ενισχύσει την ικανότητά τους να προάγουν θετικές σχέσεις μεταξύ μεταναστευτικών, προσφυγικών και κοινοτήτων υποδοχής και να συμβάλουν στην ένταξή τους. Η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι μια συνεχής διαδικασία και μέρος της δια βίου μάθησης και της πρακτικής του αναστοχασμού. Οι ικανότητες δεν είναι κάτι που είτε κάποιος έχει είτε δεν έχει, αλλά κάτι που χτίζεται, ενισχύεται και βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου.

Η έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης Ικανότητες για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό¹⁶ παρέχει ένα μοντέλο και έναν ολοκληρωμένο κατάλογο των ικανοτήτων που επιτρέπουν σε ένα παιδί και ένα άτομο να συμμετέχει αποτελεσματικά και κατάλληλα σε μια κουλτούρα δημοκρατίας, όπως η αξιοδότηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Υπάρχουν κάποιες πρόσθετες ικανότητες για δασκάλους και εκπαιδευτικούς που εργάζονται με παιδιά μεταναστών, προσφύγων και παιδιά των κοινοτήτων υποδοχής που μπορούν να

υποδοχής που μπορούν να υποστηρίξουν τη δημιουργία ποιοτικών, συμπεριληπτικών και ενδυναμωτικών μαθησιακών περιβαλλόντων που ευνοούν την αλληλεγγύη και τον σεβασμό ο ένας για τον άλλον.

Γνώσεις

- Διαφορετικές θρησκείες και πολιτισμοί
- Ετερότητα και πολυπολιτισμικότητα
- Τα συγκεκριμένα πλαίσια των μαθητών
- Κοινωνικές αφηγήσεις σχετικά με την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών
- Παιδαγωγικές προσεγγίσεις, μεθοδολογίες και τεχνικές για διαφορετικές ομάδες

Παιδαγωγικές Δεξιότητες

- Δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος μάθησης
- Διευκόλυνση του διαλόγου και οικοδόμηση εμπιστοσύνης
- Ενθάρρυνση προβληματισμών, κριτικής σκέψης και μετασχηματισμών
- Ενίσχυση των παιδιών να αναλαμβάνουν συνεργατικές δράσεις
- Ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων φιλικά

Στάσεις

- Αποδοχή της ετερότητας στην τάξη και την κοινωνία
- Ανοικτότητα για την αντιμετώπιση θεμάτων διάκρισης και ένταξης
- Επίγνωση των ανεπαίσθητων προκαταλήψεων και προκαταλήψεων
- Ενσυναίσθηση απέναντι σε άτομα με διαφορετικές εμπειρίες από εσάς
- Ανάληψη ρόλου πρότυπου χωρίς το φόβο του εκπαιδευτικού πως μπορεί να μην είναι αυθεντικός και μερικές φορές ευάλωτος.

Εικόνα: Προτεινόμενες ικανότητες για εκπαιδευτικούς και συμπεριληπτική εκπαίδευση

16 ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ: Ζώντας μαζί ως ίσοι σε πολιτισμικά διαφορετικές δημοκρατικές κοινωνίες. (2016). Συμβούλιο της Ευρώπης. <https://rm.coe.int/16806ccc0c>

Είναι σημαντικό να πραγματοποιήσουμε τις απαραίτητες επενδύσεις για να υποστηρίξουμε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να μπορούν να αποκτήσουν αυτές τις ικανότητες και να καλύψουν τις ανάγκες της μεταβαλλόμενης πραγματικότητας στις κοινωνίες μας. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται ευκαιρίες για να κατανοήσουν αυτές τις δυναμικές, να μάθουν νέες προσεγγίσεις, να σκεφτούν τις δικές τους στάσεις και να εμπνευστούν για να συμβάλουν στον μετασχηματισμό των κοινοτήτων τους. Η ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτικών μπορεί επίσης να ενισχυθεί περαιτέρω δημιουργώντας ευκαιρίες μάθησης από κοινού και ανταλλαγής ευκαιριών που μπορούν να εξελιχθούν σε κοινότητες πρακτικής μεταξύ εκπαιδευτικών που ενδιαφέρονται για αυτά τα θέματα. Τα προγράμματα συμβουλευτικής καθοδήγησης μεταξύ εκπαιδευτικών από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής μπορούν επίσης να παρέχουν ευκαιρίες για πρακτική ανάπτυξη ικανοτήτων.

Ο ρόλος των δασκάλων και των εκπαιδευτικών στην προώθηση της μάθησης για να ζήσουν μαζί εκτείνεται πολύ πέρα από την τάξη στην κοινότητα και την κοινωνία. Η ενδυνάμωση των παιδιών να συνδημιουργήσουν δράσεις προάγει την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Ο ρόλος του δασκάλου είναι σημαντικός στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση, στην υποστήριξη της ένταξης μεταναστών και προσφύγων μέσω διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου και στην προώθηση θετικών

αλληλεπιδράσεων και σχέσεων μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών, προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής.

Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι πάντοτε εξοπλισμένοι για να συνεργάζονται με μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες και μπορεί να στερούνται τόσο την απαιτούμενη πολιτισμική και θρησκευτική κατανόηση όσο και τη γνώση εξειδικευμένων παιδαγωγικών προσεγγίσεων για την πρόληψη του στιγματισμού και του εκφοβισμού, που προωθούν παράλληλα τον διάλογο και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής σε ολόκληρη την Ευρώπη θα πρέπει να επενδύσουν στην ανάπτυξη αυτών των παιδαγωγικών και διαλογικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών μέσω επίσημης επιμόρφωσης, ανάπτυξης ικανοτήτων που υποστηρίζονται από πρακτικές μάθησης ομότιμων, οικοδόμησης συνεργατικών σχέσεων και κοινοτικής συμμετοχής¹⁷.

17 Υποστήριξη των εκπαιδευτικών στη χρήση διαθρησκευτικού και διαπολιτισμικού διαλόγου στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για πρόσφυγες και μετανάστες. Network for Dialogue (2021). <https://network4dialogue.eu/wp-content/uploads/2021/06/N4D-PolicyBriefs-01-Education-Final.pdf>

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

(ΙΤΑΛΙΑ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ Μ. L. KING - ISTITUTO COMPRENSIVO M. L. KING)

Στο Istituto Comprensivo M. L. King στην Ιταλία, η εκπαίδευση για μετανάστες, πρόσφυγες και κοινότητες υποδοχής θεωρείται ότι δημιουργεί ευκαιρίες στην τάξη να μάθουν για τον πολιτισμικό πλούτο που φέρνει κάθε μαθητής. Μέσω αυτής της προσέγγισης, οι εκπαιδευτικοί έχουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου τα παιδιά αισθάνονται και είναι ευπρόσδεκτα στην τάξη, καθώς και χώρους όπου μπορούν να μάθουν ο ένας από τον άλλον. Η κατάκτηση της γλώσσας υποστηρίζεται από φροντιστήρια από συνομηλίκους και το σχολείο οργανώνει δραστηριότητες υποδοχής μέσω του «Εργαστηρίου Υποδοχής» για νέους μαθητές με μεταναστευτικό και προσφυγικό υπόβαθρο.

Οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στην προώθηση ενός ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος και στη δημιουργία ευκαιριών για αλληλεπίδραση και διάλογο μεταξύ των παιδιών των μεταναστών, των προσφύγων και της κοινότητας υποδοχής. Μαζί, οργάνωσαν μια γιορτή ψησίματος, «Cake for Solidarity», για να υποστηρίξουν τη φιλία και την πολιτισμική ανταλλαγή μέσω φαγητού, ενός πολυπολιτισμικού αγώνα ποδοσφαίρου και κοινών πολιτισμικών γιορτών. Τα παιδιά από κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και υποδοχής συμμετέχουν σε εθελοντική εργασία στην κοινότητα μέσω συλλογών τροφίμων και σχολικού υλικού για όσους έχουν ανάγκη. Η προσέγγιση του Istituto Comprensivo M.L. King οδήγησε στην ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ παιδιών διαφόρων πολιτισμών και αποδείχθηκε επιτυχής στη στήριξη της συμπερίληψης μεταναστών και προσφύγων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

1. Τι είδους εμπειρίες μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν καλύτερη εικόνα για το υπόβαθρο των παιδιών με τα οποία συνεργάζονται;
 2. Πώς μπορούν να υποστηριχθούν οι εκπαιδευτικοί για να βελτιώσουν τις πρακτικές αναστοχασμού που προωθούν τη συνεχή μάθηση και ανάπτυξη;
 3. Τι είδους ευκαιρίες είναι διαθέσιμες για τους εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο σας για την ενίσχυση των ικανοτήτων που σχετίζονται με ζητήματα προσφύγων και μεταναστών, διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου και εκπαίδευσης ηθικών αξιών;
-

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Δημιουργήστε μια θετική σχολική και εκπαιδευτική κουλτούρα που θα είναι φιλόξενη για όλους, χωρίς αποκλεισμούς και θα υπερασπίζεται την αξιοπρέπεια όλων των ατόμων, δημιουργώντας ασφαλή μαθησιακά περιβάλλοντα και διευκολύνοντας την αμοιβαία μάθηση.
- Ενσωματώστε τη εκπαίδευσης ηθικών αξιών που βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν τον εαυτό τους, τις σχέσεις τους με τους άλλους και τις δυναμικές στην ευρύτερη κοινωνία μέσω διαλόγου μεταξύ τους. Αυτές οι ευκαιρίες πρέπει να διαπερνούν τα τυπικά, μη τυπικά (εξωσχολικά) και άτυπα προγράμματα σπουδών.
- Ενσωματώστε προσεγγίσεις για την ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη και δημιουργήστε συνέργειες με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, ανάλογα με τις ανάγκες.
- Υποστηρίξτε πρωτοβουλίες που καθοδηγούνται από παιδιά και εστιάζουν στη δημιουργία χώρων για κοινότητες προσφύγων, μεταναστών και κοινότητες υποδοχής, προκειμένου να μάθουν να ζουν μαζί.
- Εξασφαλίστε τη συμμετοχή ολόκληρου του σχολείου και της ευρύτερης κοινότητας ως ίσους συνεργάτες, συνεκπαιδευτικούς, και δικαιούχους στη στήριξη των παιδιών και των πρωτοβουλιών τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΦΟΡΕΙΣ ΧΑΡΑΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Σύνοψη Πολιτικής με τίτλο Υποστήριξη Εκπαιδευτικών στη Χρήση Διαθρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου στη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση για Πρόσφυγες και Μετανάστες, που αναπτύχθηκε από το Network for Dialogue, παρέχει σημαντικές συστάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Εκτός από αυτές, οι ακόλουθες πέντε συστάσεις παρέχουν ένα πλαίσιο για να διασφαλιστεί ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην προώθηση κοινοτήτων χωρίς αποκλεισμούς μεταξύ μεταναστών, προσφύγων και τοπικών κοινοτήτων.

- Συμπερίληψη προσφύγων και μεταναστών στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα.
- Ανάπτυξη ευκαιριών επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς σχετικά με τη μετασχηματιστική παιδαγωγική προσέγγιση της ηθικής που μπορεί να ενισχύσει την ικανότητά τους να αναπτύξουν μαθησιακές εμπειρίες που ενδυναμώνουν τα παιδιά.
- Προώθηση της εμπλοκής και συμμετοχής των κοινοτήτων υποδοχής σε προγράμματα που απευθύνονται σε μετανάστες και πρόσφυγες για να διασφαλιστεί η συμπερίληψη και η ανάπτυξη εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης
- Υποστήριξη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη μέσω πολυτομεακών προσεγγίσεων.
- Αναγνώριση και υποστήριξη πρωτοβουλιών παιδιών ήθειας σε κοινότητες μεταναστών, προσφύγων και κοινότητες υποδοχής φιλοξενίας στο να μάθουν να ζουν μαζί.

Προτάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για την υποστήριξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης:

- Συμπεριλάβετε το διαπολιτισμικό και διαθρησκευτικό διάλογο και μάθηση στο υπάρχον εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
- Εξασφαλίστε σε όλους τους εκπαιδευτικούς διαπολιτισμικές και διαθρησκευτικές δεξιότητες ως προσέγγιση για τη διασφάλιση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.
- Εμπλέξτε τις οικογένειες των μαθητών προσφύγων και μεταναστών σε σχολικές δραστηριότητες ως ισότιμους συνεργάτες, συν-εκπαιδευτές και δικαιούχους.
- Ενεργοποιήστε τη συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (που διαχειρίζονται οι ίδιοι οι μετανάστες ή πρόσφυγες) που ασχολούνται με μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες.
- Ενσωματώστε αξίες και προσεγγίσεις της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης οριζόντια σε όλα τα προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.
- Δημιουργήστε γρήγορα προγράμματα πιστοποίησης και διαπίστευσης για εκπαιδευτικούς μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο.
- Υποστηρίξτε την αυξημένη ετερότητα στα επαγγέλματα επιμόρφωσης βοηθώντας εκπροσώπους διαφορετικών εθνικών ομάδων να γίνουν δάσκαλοι.

Πηγή: Υποστήριξη Εκπαιδευτικών στη Χρήση Διαθρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου στη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση για Πρόσφυγες και Μετανάστες. Network for Dialogue. <https://network4dialogue.eu/wp-content/uploads/2021/06/N4D-PolicyBriefs-01-Education-Final.pdf>

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΑΖΙ

Ethics Education for Children
Arigatou International — Geneva

1, Rue de Varembe
1202 Geneva,
Switzerland

 ethicseducationforchildren.org

 geneva@arigatouinternational.org

Συνύπαρξις
Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων

Μοσχονησίων 11-1
Αθήνα 112 52,
Ελλάδα

 synyparxis.org

 info@synyparxis.org

